

گزارش اقتصادی شاپراک

سال ۱۴۰۲

اللهم صل على محمد
وآله الطيبين

شماره
شرکت مجله الکترونیکی پرداخت کارت اعتباری

فهرست مطالب

۵.....	فهرست شکل‌ها
۷.....	فهرست جداول
۹.....	پیشگفتار
۱۰.....	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه
۱۲.....	۱- شاخص‌های عملکردی شاپرک در سال ۱۴۰۲
۱۲.....	۱-۱- آمار عملکردی شاپرک
۱۳.....	۱-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک
۱۳.....	۱-۲-۱- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی
۱۴.....	۱-۳-۱- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش
۱۶.....	۱-۴-۱- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها
۱۹.....	۱-۵-۱- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت
۲۰.....	۲-۱- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها
۲۰.....	۱-۲-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه
۲۴.....	۲-۲-۱- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها
۲۵.....	۳-۱- عملکرد اقتصادی شاپرک
۲۵.....	۱-۳-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
۲۶.....	۲-۳-۱- ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP
۲۹.....	۲- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی
۳۰.....	۲-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها
۳۰.....	۲-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها
۳۲.....	۲-۳- کیفیت خدمات
۳۴.....	۲-۴- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه
۳۶.....	۳- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات پرداخت
۳۷.....	۱-۳- سهم مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت
۳۸.....	۲-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش
۴۱.....	۳-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار هر نوع تراکنش
۴۴.....	۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

۴۶.....	۵-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش	۴۶.....
۴۶.....	۳-۵-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه‌ها در کشور	۴۹.....
۴۹.....	۳-۵-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی در کشور	۵۱.....
۵۱.....	۳-۵-۳- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی در کشور	۵۳.....
۵۳.....	۳-۶-۱- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها	۵۳.....
۵۳.....	۳-۶-۱- شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی در بعد کشوری	۵۶.....
۵۶.....	۳-۶-۲- شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاه‌ها تراکنش‌دار در بعد کشوری	۵۹.....
۵۹.....	۳-۶-۳- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها کم‌تراکنش و فاقد تراکنش	۶۳.....
۶۳.....	۴- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده	۶۳.....
۶۳.....	۴-۱- سهم بازار پذیرندگی	۶۴.....
۶۴.....	۴-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده بر حسب تعداد و مبلغ تراکنش‌ها	۶۸.....
۶۸.....	۴-۱-۲- سهم هر بانک پذیرنده از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش	۷۱.....
۷۱.....	۴-۲- سهم هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های بانک پذیرنده	۷۴.....
۷۴.....	۴-۲-۱- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها	۷۷.....
۷۷.....	۴-۳- سهم بازار صادرکنندگی	۷۷.....
۷۷.....	۴-۳-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷۸.....
۷۸.....	۴-۳-۱- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷۹.....
۷۹.....	۴-۳-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۸۴.....
۸۴.....	۴-۳-۳- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۸۶.....
۸۶.....	۴-۴- سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های بانک‌های در نقش پذیرنده و صادرکننده	۹۳.....
۹۳.....	۵- جمع‌بندی	۹۹.....
۹۹.....	۶- واژه نامه	

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) در سال ۱۴۰۲ ۲۱
- شکل ۱-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) در سال ۱۴۰۲ ۲۲
- شکل ۱-۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) در سال ۱۴۰۲ ۲۳
- شکل ۱-۴ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۶
- شکل ۱-۲ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق در سال ۱۴۰۲ ۳۱
- شکل ۲-۲ روند کیفیت خدمات شاپرک در سال ۱۴۰۲ ۳۳
- شکل ۳-۲ روند کیفیت خدمات شبکه پرداخت در سال ۱۴۰۲ ۳۳
- شکل ۱-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۲ ۳۷
- شکل ۲-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های هر یک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۰
- شکل ۳-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی هر یک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۰
- شکل ۴-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی هر یک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۱
- شکل ۵-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های سرویس خرید در هر یک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۳
- شکل ۶-۳ مقایسه مبلغ تراکنش‌های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در هر یک از شرکت‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۳
- شکل ۷-۳ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۵
- شکل ۸-۳ نمودار پراکندگی اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP - سال ۱۴۰۲ ۵۵
- شکل ۹-۳ نمودار پراکندگی اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP - سال ۱۴۰۲ ۵۸
- شکل ۱۰-۳ مقایسه سالانه روند تغییر ماهانه تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی طی سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲ ۶۰
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال ۱۴۰۲ ۶۴
- شکل ۲-۴ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال ۱۴۰۲ ۶۵
- شکل ۳-۴ سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۴۰۲ ۷۳
- شکل ۴-۴ سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۴۰۲ ۷۳
- شکل ۵-۴ مقایسه سهم بانک‌های صادر کننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۷۹
- شکل ۶-۴ سهم هر بانک از مجموع ترکیب کارتهای صادر شده - سال ۱۴۰۲ ۸۱
- شکل ۷-۴ اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۴۰۲ ۸۸
- شکل ۸-۴ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - سال ۱۴۰۲ ۸۹
- شکل ۹-۴ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - سال ۱۴۰۲ ۹۰

شکل ۴-۱۰ مقایسه اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۴۰۲..... ۹۱

فهرست جداول

- جدول ۱-۱ مقایسه آمار سالانه تراکنش‌های شاپرک ۱۳
- جدول ۲-۱ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش سالانه تراکنش‌های شبکه شاپرک ۱۴
- جدول ۳-۱ تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش در اسفند ماه سال ۱۴۰۲ ۱۵
- جدول ۴-۱ سرانه تعداد هر ابزار پذیرش به ازای هر ده هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۱۵
- جدول ۵-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۱۶
- جدول ۶-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۱۷
- جدول ۷-۱ متوسط مبلغ هر تراکنش ابزارهای شاپرکی در سال ۱۴۰۲ ۱۷
- جدول ۸-۱ سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۱۸
- جدول ۹-۱ سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای هر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۱۸
- جدول ۱۰-۱ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۴۰۲ و تغییرات آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱ ۱۹
- جدول ۱۱-۱ سهم مبلغی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۴۰۲ و تغییرات آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱ ۱۹
- جدول ۱۲-۱ مقایسه تغییرات سالانه شاخص نسبت دهکی ۲۴
- جدول ۱۳-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ماه ۱۴۰۲ ۲۵
- جدول ۱۴-۱ ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP منتهی به تابستان ۱۴۰۲ ۲۷
- ۲-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۲ ۳۰
- جدول ۲-۲ تعداد انواع خطاها در سال ۱۴۰۲ ۳۰
- جدول ۳-۲ کیفیت خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۴۰۲ ۳۲
- جدول ۴-۲ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک در سال ۱۴۰۲ ۳۴
- جدول ۳-۱ سهم مبلغی تراکنش‌های هریک از شرکت‌های PSP در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۳۸
- جدول ۲-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۳۹
- جدول ۳-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر سرویس در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۲
- جدول ۴-۳ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۴
- جدول ۵-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۷
- جدول ۶-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۸
- جدول ۷-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال سیستمی در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۴۹
- جدول ۸-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۵۰
- جدول ۹-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش موبایلی فعال سیستمی در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۵۱
- جدول ۱۰-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ۵۲

جدول ۳-۱۱ شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳.....	۵۴
جدول ۳-۱۲ مقایسه شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳.....	۵۷
جدول ۳-۱۳ سهم تعداد کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر PSP در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.....	۶۱
جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.....	۶۶
جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.....	۶۷
جدول ۴-۳ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - سال ۱۴۰۲.....	۶۹
جدول ۴-۴ مقایسه اختلاف سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش.....	۷۰
جدول ۴-۵ سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش از کل تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - سال ۱۴۰۲.....	۷۲
جدول ۴-۶ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - سال ۱۴۰۲.....	۷۵
جدول ۴-۷ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌ت - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.....	۷۶
جدول ۴-۸ مقایسه تعداد و سهم کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.....	۷۸
جدول ۴-۹ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - سال ۱۴۰۲.....	۸۰
جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف بین سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ سهم هر بانک صادرکننده از انواع کارتهای صادر شده تراکنش دار.....	۸۲
جدول ۴-۱۱ سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - سال ۱۴۰۲.....	۸۳
جدول ۴-۱۲ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - سال ۱۴۰۲.....	۸۵
جدول ۴-۱۳ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده کارت - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.....	۸۶
جدول ۴-۱۴ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - سال ۱۴۰۲.....	۸۷

پیشگفتار

گزارش سال ۱۴۰۲ شاپرک در بر گیرنده شاخص‌های گزارش ماهانه شاپرک می‌باشد با این تفاوت که در این گزارش شاخص‌های ماهانه به شاخص‌های سالانه تبدیل و تفسیر شده‌اند. فصول ارائه شده در این گزارش عبارتند از:

۱. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه شاپرک بررسی شده است.
۲. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که به بررسی سطح کیفی خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک پرداخته و میزان کیفیت خدمات شبکه پرداخت و سوئیچ شاپرک را نمایش می‌دهد.
۳. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که به اندازه گیری و تشریح سطح مطلوبیت ارائه خدمات توسط شرکت‌های ارائه کننده خدمات پرداخت می‌پردازد.
۴. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بررسی وضعیت عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در بخش پرداخت الکترونیکی توسط سوئیچ شبکه شاپرک، می‌پردازد.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپراک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپراک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در سه دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- شاخص‌های عملکردی شاپراک در سال ۱۴۰۲
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت پرداخت الکترونیک کارت (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

فصل ۱

شاخص‌های عملکردی
شاپرک در سال ۱۴۰۲

۱- شاخص‌های عملکردی شاپراک در سال ۱۴۰۲

شاخص‌های در نظر گرفته شده در این بخش به بررسی و ارزیابی عملکرد شبکه الکترونیکی پرداخت کارت؛ شاپراک می‌پردازد. شاخص در نظر گرفته شده بر اساس تعداد تراکنش‌های شاپراک، مبلغ تراکنش‌های شاپراک و همچنین تعداد ابزارهای توزیع شده می‌باشد و با تشریح نرخ رشد شاخص‌های اشاره شده، به آنالیز عملکرد و سطح ارائه خدمات شبکه شاپراک می‌پردازد.

۱-۱- آمار عملکردی شاپراک

در این بخش، عملکرد شاپراک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در سال ۱۴۰۲ بالغ بر ۴۹ میلیارد تراکنش با ارزش نزدیک به ۱۲۳,۲۲۸ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که این مبلغ نشان از رشد میزان استفاده اقشار مختلف جامعه از پرداخت الکترونیکی و بالاخص ابزارهای شاپرکی می‌باشد.

جدول ۱-۱ مقایسه آمار سالانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	۱۴۰۱	۱۴۰۲	نرخ رشد
تعداد تراکنش (میلیون تراکنش)	۴۴,۶۵۶	۴۹,۳۰۸	۱۰/۴۲٪
مبلغ تراکنش (هزار میلیارد ریال)	۹۲,۶۵۶	۱۲۳,۲۲۸	۳۲/۹۹٪

همانگونه که در جدول ۱-۱ مشاهده می‌شود تعداد تراکنش‌های شبکه شاپرک در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ رشد ۱۰/۴۲ درصدی داشته است. همچنین ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک نیز با حدود ۳۳ درصد

افزایش تعداد و مبلغ تراکنش‌ها در شبکه شاپرک به صورت سالانه امری متداول می‌باشد و پیش‌بینی می‌شود تا زمان اشباع شبکه و فراگیری استفاده از پرداخت الکترونیکی در میان تمامی افراد جامعه ادامه داشته باشد.

افزایش از ۹۲,۶۵۶ هزار میلیارد ریال به ۱۲۳,۲۲۸ هزار میلیارد ریال در سال ۱۴۰۲ رسیده است.

۱-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

ارزش تراکنش‌های اشاره شده در بخش قبلی ارزش تراکنش‌های شاپرک می‌باشد که در بردارنده میزان تورم سال ۱۴۰۲ نیز می‌باشد. در این بخش با استفاده از شاخص سالانه بهای کالا و خدمات مصرفی ابتدا سعی در حقیقی سازی ارزش تراکنش‌های شاپرک خواهیم داشت و سپس نرخ رشد ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ مورد محاسبه قرار خواهد گرفت.

جدول ۱-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش سالانه تراکنش‌های شبکه شاپراک

نرخ رشد	۱۴۰۲	۱۴۰۱	ارزش تراکنش‌ها (هزار میلیارد ریال)
۳۲/۹۹٪	۱۲۳,۲۲۸	۹۲,۶۵۶	ارزش اسمی تراکنش‌ها
۴۰/۶۹٪	۲۰۵/۰۶	۱۴۵/۷۵	شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *
-۵/۴۷٪	۶۰۰/۹۳	۶۳۵/۷۲	ارزش حقیقی تراکنش‌ها

*نرخ تورم: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی ابتدا و انتهای دوره مورد بررسی بیانگر نرخ تورم آن دوره می‌باشد.
(مرجع آمار CPI: سایت مرکز آمار کشور)

جدول ۱-۲ نشان می‌دهد ارزش اسمی^۱ تراکنش‌های شاپراک در حالی رشد ۳۲/۹۹ درصدی را نسبت به سال ۱۴۰۱ تجربه نموده است که میزان رشد ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپراک در زمان مشابه ۵/۴۷- درصد می‌باشد.

۱-۱-۳- عملکرد شبکه شاپراک در توزیع ابزار پذیرش

سه نوع ابزار پذیرش اینترنتی، موبایلی و کارتخوان فروشگاهی توسط شاپراک پشتیبانی می‌گردند که تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد و مبلغ تراکنش، دسترسی و توسعه، عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک کارتی را نشان خواهد داد.

در ارائه تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر از تعداد ابزار "فعال سیستمی"^۲ استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اسفند ماه ۱۴۰۲ در جدول ۱-۳ ارائه شده است.

^۱ ارزش تراکنش‌های شاپراک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۴۰۰ به صورت سالانه از سایت مرکز آمار کشور اخذ شده است.
^۲ رجوع شود به پیوست ۶-۱-۷.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۱-۳ تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش در اسفند ماه سال ۱۴۰۲

اسفند ۱۴۰۲		اسفند ۱۴۰۱		ابزار پذیرش
سهم بازار	تعداد ابزار	سهم بازار	تعداد ابزار	
۸۹/۹۸٪	۱۰,۵۶۲,۳۰۲	۹۱/۴۶٪	۹,۸۰۱,۹۱۴	کارتخوان فروشگاه
۹/۹۶٪	۱,۱۶۹,۲۲۲	۷/۳۸٪	۷۹۱,۴۳۳	ابزار پذیرش اینترنتی
۰/۰۶٪	۶,۴۷۱	۱/۱۵٪	۱۲۳,۵۸۹	ابزار پذیرش موبایلی
-	۱۱,۷۳۷,۹۹۵	-	۱۰,۷۱۶,۹۳۶	مجموع ابزارها

در پایان اسفند ماه ۱۴۰۲ بیش از ۱۱/۷ میلیون ابزار پذیرش در سراسر کشور توزیع شده است که از این تعداد ۸۹/۹۸

تغییر سهم ابزار کارتخوان فروشگاه، اینترنتی و موبایلی از کل ابزارها در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ به ترتیب برابر $۱/۴۸$ ، $۲/۵۸$ و $۱/۱۰$ درصدی داشته است که ابزار پذیرش اینترنتی بیشترین رشد را به خود اختصاص داده است. در مجموع تعداد ابزارهای پذیرش در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ افزایش $۹/۵۳$ درصدی داشته است.

درصد ابزار کارتخوان فروشگاه، $۹/۹۶$ درصد ابزار پذیرش اینترنتی و $۰/۰۶$ درصد نیز ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد.

میزان نفوذ ابزارهای پذیرش شاپرک و سرانه تعداد ابزار از جمله شاخص‌هایی است که با بررسی آن‌ها می‌توان میزان دسترسی مردم به هر یک از این ابزارها را بررسی نمود. سرانه تعداد هر ابزار بر اساس جمعیت بالای ۱۸ سال کشور در ادامه قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱-۴ سرانه تعداد هر ابزار پذیرش به ازای هر ده هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

سرانه تعداد هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر جمعیت بالای ۱۸ سال					
۶۱,۸۲۱,۸۵۴		جمعیت بالای ۱۸ سال کشور			
اختلاف	سرانه تعداد هر ابزار در سال ۱۴۰۱	سرانه تعداد هر ابزار سال ۱۴۰۲	تعداد هر ابزار در اسفند ماه سال ۱۴۰۲	عنوان	
۱۲۳/۰۰	۱,۵۸۵/۵۱	۱,۷۰۸/۵۱	۱۰,۵۶۲,۳۰۲	کارتخوان فروشگاه	۱
۶۱/۱۱	۱۲۸/۰۲	۱۸۹/۱۳	۱,۱۶۹,۲۲۲	ابزار پذیرش اینترنتی	۲
-۱۸/۹۴	۱۹/۹۹	۱/۰۵	۶,۴۷۱	ابزار پذیرش موبایلی	۳
۱۶۵/۱۶	۱,۷۳۳/۵۲	۱,۸۹۸/۶۸	۱۱,۷۳۷,۹۹۵	جمع کل	

سرانه ابزارهای پذیرش شاپرک در اسفند ماه ۱۴۰۲ به حدود ۱,۸۹۸ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر بالای ۱۸ سال در کشور رسیده است، این مقدار نسبت به زمان مشابه سال ۱۴۰۱ معادل $۹/۵۳$ درصد افزایش یافته است. بیشترین سرانه ابزار شاپرکی متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه با $۱,۷۰۸$ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر فرد

بالای ۱۸ سال در کشور و کمترین آن متعلق به ابزارهای پذیرش موبایلی برابر با حدود ۱ ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر فرد بالای ۱۸ سال در کشور است. بیشترین کاهش در سرانه ابزارهای پذیرش شاپرک متعلق به ابزار پذیرش موبایلی است که نسبت به اسفند ماه سال ۱۴۰۱ بیش از ۹۴ درصد کاهش یافته است.

۱-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

بررسی شاخص سهم هر ابزار از تعداد و مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲ و همچنین قیاس این شاخص در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ از جمله اهداف دنبال شده در این بخش از گزارش می‌باشد.

جدول ۱-۵ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	سهم از تعداد تراکنش‌های سال ۱۴۰۱	سهم از تعداد تراکنش‌های سال ۱۴۰۲	درصد تغییرات	نرخ رشد تعداد تراکنش‌ها
کارتخوان فروشگاه‌ها	۹۲/۳۵٪	۹۱/۹۰٪	-۰/۴۵٪	۹/۸۸٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۴/۸۸٪	۵/۶۵٪	۰/۷۷٪	۲۷/۸۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۲/۷۷٪	۲/۴۵٪	-۰/۳۲٪	-۲/۴۷٪
مجموع ابزارها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۱۰/۴۲٪

در مجموع ۹۱/۹۰ درصد مجموع تراکنش‌های سال ۱۴۰۲ در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها می‌باشد. این سهم در قیاس با سال ۱۴۰۱

با افزایش تعداد ابزارهای پذیرش در سال ۱۴۰۲، ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها همچنان بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت را پردازش نموده است. به عبارت دیگر کارتخوان فروشگاه‌ها همچنان ابزار محوری شبکه پرداخت الکترونیک کشور می‌باشد.

نزدیک به ۰/۴۵ درصد کاهش را تجربه نموده است و این در حالی است که عواملی از جمله وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، همچنین تعداد ابزار، فراگیر بودن، عدم نیاز به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها است. درصد تغییرات سهم ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نسبت به زمان مشابه در سال ۱۴۰۱ نیز به ترتیب برابر با ۰/۷۷ و -۰/۳۲ درصد می‌باشد.

جدول ۶-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از مبلغ تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	سهم از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۱	سهم از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲	درصد تغییرات	نرخ رشد مبلغ تراکنش‌ها
کارتخوان فروشگاه‌های	۸۵/۶۳٪	۸۱/۳۶٪	-۴/۲۸٪	۲۶/۳۵٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۴/۱۸٪	۱۸/۴۸٪	۴/۳۰٪	۷۳/۲۷٪
ابزار پذیرش موبایلی	۰/۱۸٪	۰/۱۷٪	-۰/۰۲٪	۲۰/۶۸٪
مجموع ابزارها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۳۲/۹۹٪

ابزار کارتخوان فروشگاه‌های دارای بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌ها در هر دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ می‌باشد. سهم این ابزار از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲، رقمی معادل ۸۱/۳۶ درصد می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۴۰۱، رقمی معادل با ۴/۲۸ درصد کاهش یافته است. سهم هر ابزار از مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲ و نرخ رشد آن نسبت به سال ۱۴۰۱ در جدول ۶-۱ قابل مشاهده می‌باشد. در ادامه جهت آنالیز ارزش هر تراکنش به بررسی متوسط مبلغ تراکنشی هر ابزار و رشد آن نسبت به سال ۱۴۰۱ می‌پردازیم. با توجه به اینکه تراکنش‌های سرویس "مانده‌گیری" فاقد مبلغ هستند، تعداد تراکنش‌ها شامل سرویس "خرید" و "پرداخت قبض و شارژ تلفن همراه" می‌باشد.

جدول ۷-۱ متوسط مبلغ هر تراکنش ابزارهای شاپرکی در سال ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	متوسط مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۱ (میلیون ریال)	متوسط مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲ (میلیون ریال)	نرخ رشد
کارتخوان فروشگاه‌های	۲/۰۱	۲/۲۱	۹/۹۶٪
ابزار پذیرش اینترنتی	۶/۴۵	۸/۱۷	۲۶/۵۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۰/۱۴	۰/۱۷	۲۳/۷۳٪
مجموع ابزارها	۲/۱۷	۲/۵۰	۱۵/۲۰٪

ابزار پذیرش اینترنتی بیشترین متوسط مبلغ تراکنشی را در بین ابزارهای پذیرش شاپرک داراست. این در حالیست که متوسط مبلغ تراکنش این ابزار در سال ۱۴۰۲ افزایش ۲۶/۵۹ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۱ دارد. از طرفی متوسط مبلغ تراکنشی ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های در سال ۱۴۰۲ افزایش ۹/۹۶ درصدی تجربه کرده است.

سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال در جدول ۱-۸ ارائه شده است. بر اساس این جدول سرانه تعداد تراکنش‌های ابزار اینترنتی با ۲۲ درصد افزایش در حدود ۴۵ تراکنش در سال به ازای هر

نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور است. تعداد تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با ۹ درصد افزایش به ۷۳۲ تراکنش در سال به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال رسیده است. علاوه بر تغییرات سرانه تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی، این مقدار برای ابزار پذیرش موبایلی ۲/۵ درصد کاهش یافته و به ۱۹/۵ تراکنش در سال رسیده است.

جدول ۱-۸ سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال					
۶۱,۸۲۱,۸۵۴		جمعیت بالای ۱۸ سال کشور			
اختلاف	سرانه تعداد تراکنش هر ابزار سال ۱۴۰۱	سرانه تعداد تراکنش هر ابزار سال ۱۴۰۲	تعداد تراکنش هر ابزار سال ۱۴۰۲	عنوان	
۶۵/۹	۶۶۷/۰	۷۳۲/۹	۴۵,۳۱۲,۲۶۵,۵۷۵	کارتخوان فروشگاه‌های	
۹/۸	۳۵/۳	۴۵/۱	۲,۷۸۷,۷۷۳,۸۳۴	ابزار پذیرش اینترنتی	
-۰/۵	۲۰/۰	۱۹/۵	۱,۲۰۷,۹۸۳,۱۱۳	ابزار پذیرش موبایلی	
۷۵/۲	۷۲۲/۳	۷۹۷/۶	۴۹,۳۰۸,۰۲۲,۵۲۲	جمع کل	

در جدول ۱-۹ سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال ارائه شده است. بر اساس این جدول سرانه مبلغ تراکنش‌های ابزار اینترنتی با نزدیک به ۴۲ درصد افزایش به ۳۶۸ میلیون ریال در سال به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور رسیده است. سرانه مبلغ تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با رشد ۲۱ درصد، به بالغ بر ۱,۶۲۱ میلیون ریال در سال به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال رسیده است. علاوه بر رشد سرانه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی، این مقدار برای ابزار پذیرش موبایلی حدود ۱۷ درصد افزایش یافته و به ۳/۳ میلیون ریال در سال رسیده است.

جدول ۱-۹ سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار به ازای هر نفر جمعیت بالای ۱۸ سال					
۶۱,۸۲۱,۸۵۴		جمعیت بالای ۱۸ سال کشور			
اختلاف	سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار سال ۱۴۰۱ (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش هر ابزار سال ۱۴۰۲ (میلیون ریال)	مبلغ تراکنش هر ابزار سال ۱۴۰۲ (میلیون ریال)	عنوان	
۳۳۸/۲	۱,۲۸۳/۴	۱,۶۲۱/۶	۱۰۰,۲۵۳,۰۶۴,۲۵۱	کارتخوان فروشگاه‌های	
۱۵۵/۷	۲۱۲/۵	۳۶۸/۳	۲۲,۷۶۸,۲۶۶,۵۷۲	ابزار پذیرش اینترنتی	

۰/۶	۲/۸	۳/۳	۲۰۶,۳۷۹,۴۱۵	ابزار پذیرش موبایلی	۳
۴۹۴/۵	۱,۴۹۸/۸	۱,۹۹۳/۳	۱۲۳,۲۲۷,۷۱۰,۲۳۷	جمع کل	

۱-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

انواع سرویس ارائه شده توسط ابزارهای شاپرکی عبارتند از خرید کالا و خدمات، مانده‌گیری و پرداخت قبض و خرید شارژ که در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های یاد شده بررسی و درصد تغییرات آن‌ها نسبت به سال ۱۴۰۱ محاسبه می‌گردد.

جدول ۱۰-۱ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۴۰۲ و تغییرات آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱

نوع سرویس	سهم از کل تراکنش‌های سال ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌های سال ۱۴۰۲	درصد تغییرات
خرید کالا و خدمات	۸۹/۲۵%	۸۹/۸۸%	۰/۶۴%
پرداخت قبض و خرید شارژ	۶/۳۹%	۵/۸۳%	-۰/۵۶%
مانده‌گیری	۴/۳۶%	۴/۲۸%	-۰/۰۸%
مجموع سرویس‌ها	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	-

همانطور که در جدول ۱۰-۱ قابل مشاهده می‌باشد سرویس خرید کالا و خدمات بر روی ابزارهای شاپرکی دارای بیشترین سهم از کل تراکنش‌های سال ۱۴۰۲ می‌باشد. سهم این دست از تراکنش‌ها با افزایش ۰/۶۴ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۱ نزدیک به ۸۹/۸۸ درصد کل تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است. سهم مبلغی انواع سرویس‌ها به همراه درصد تغییرات آن‌ها نسبت به سال ۱۴۰۱ در جدول ۱۱-۱ قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱۱-۱ سهم مبلغی انواع خدمات ارائه شده شاپرک در سال ۱۴۰۲ و تغییرات آن نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱

نوع سرویس	سهم از کل مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۱	سهم از کل مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲	درصد تغییرات
خرید کالا و خدمات	۹۸/۵۸۹%	۹۸/۵۸۶%	-۰/۰۰۳%
پرداخت قبض و خرید شارژ	۱/۴۱۱%	۱/۴۱۴%	۰/۰۰۳%
مجموع ابزارها	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	-

مطابق بررسی‌های صورت گرفته سهم مبلغی سرویس "خرید کالا و خدمات" بیشتر از سرویس "پرداخت قبض و خرید شارژ" ارائه شده در سال ۱۴۰۲ بوده و این سهم با کاهش ۰/۰۰۳ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۱ همراه بوده است. لازم به توضیح است که تراکنش‌های مانده‌گیری به دلیل نداشتن ماهیت مبلغی تأثیری بر روی سهم مبلغی دیگر سرویس‌ها نداشته و به همین دلیل با کاهش ۰/۰۸ درصدی سهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات نسبت به سال ۱۴۰۱ این میزان به سهم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ اضافه شده است.

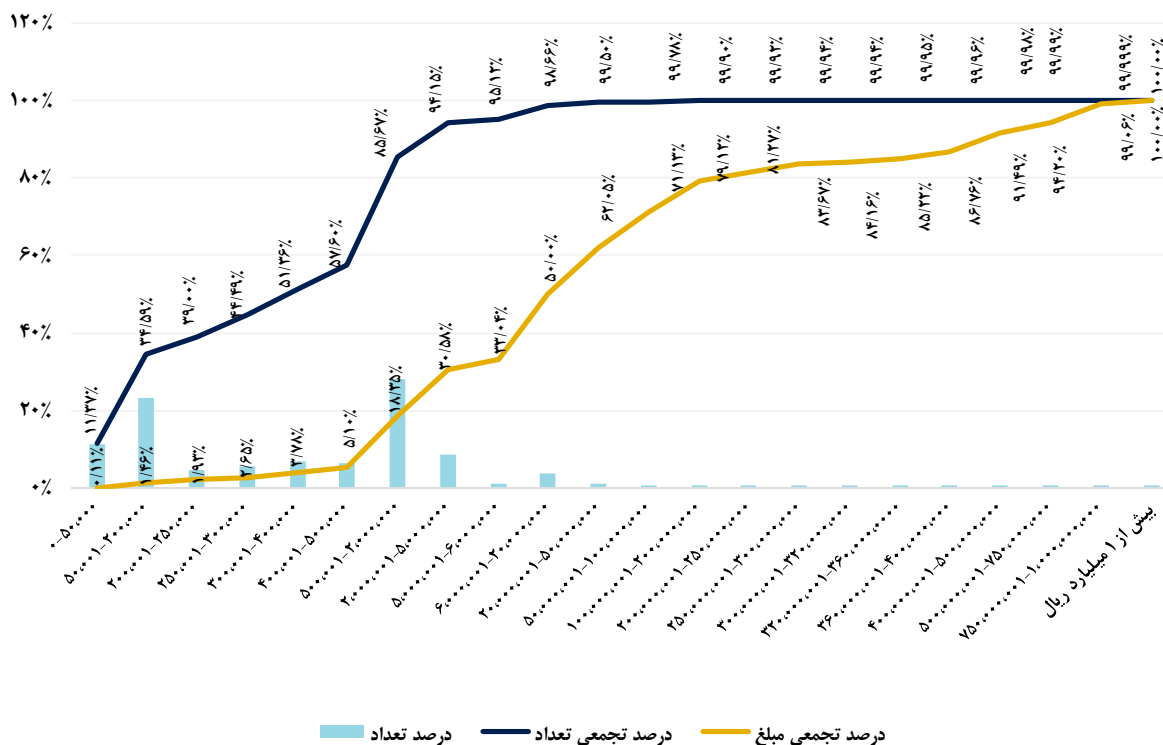
۲-۱- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

محاسبه فراوانی تعداد تراکنش‌ها در بازه‌های مختلف مبلغی که به لحاظ مقدار کارمزد تعلق گرفته به هر تراکنش حائز اهمیت می‌باشد در این بخش از گزارش مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۲-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی کارتخوان فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی در سال ۱۴۰۲ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

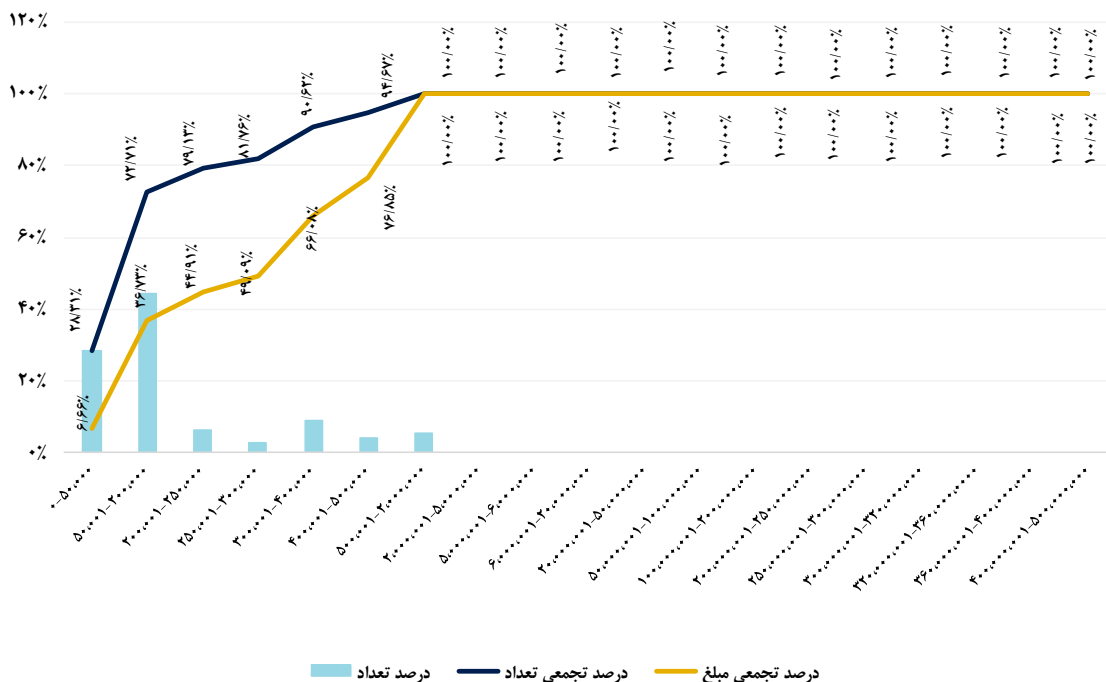
بر اساس شکل ۱-۱ که در آن دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ترسیم شده است، ملاحظه می‌شود که بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه کمتر از ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند که این بازه ۹۵/۱۲ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در سال ۱۴۰۲، ۴/۷۸ درصد تراکنش‌ها در بازه مبلغی ۶,۰۰۰,۰۰۱ تا ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند. ۰/۱۰ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۱-۱ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) در سال ۱۴۰۲

در سال ۱۴۰۲، تعداد تراکنش‌های با مبلغ کمتر از ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۴۳,۱۰۱,۰۵۱,۸۳۷ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۶,۰۰۰,۰۰۱ ریال تا ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال برابر با ۲,۱۶۴,۹۱۳,۴۶۴ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال برابر با ۴۶,۳۰۰,۲۷۴ عدد تراکنش می‌باشد.

شکل ۱-۲ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۱-۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) در سال ۱۴۰۲

در بررسی شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد؛ به نحوی که ۲۸/۳۱ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ بین ۰ تا ۵۰,۰۰۰ ریال و ۵۰/۸۲ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه با استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ و ۲۰۰,۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی بین ۰ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال را توجیه نمود. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۱-۳ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۱-۲-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

شاخص نسبت دهکی^۳ به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارت می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۱-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپراک را در ماه‌های آغازین و پایانی سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ارائه نموده و همچنین میزان تغییرات را بیان نموده است.

جدول ۱-۱۲ مقایسه تغییرات سالانه شاخص نسبت دهکی

سال ۱۴۰۲			سال ۱۴۰۱			محاسبه نسبت دهکی
درصد تغییرات	اسفند	فروردین	درصد تغییرات	اسفند	فروردین	
۴۷/۳۸٪	۲۶,۸۹۰,۹۲۹	۱۸,۲۴۶,۲۳۳	۶۳/۰۷٪	۲۳,۲۴۷,۲۹۴	۱۴,۲۵۶,۳۴۳	میانگین مبالغ تراکنش‌های دهک دهم (ریال)
۲۶/۹۰٪	۴۹,۰۶۲	۳۸,۶۶۱	۲۱/۹۰٪	۳۸,۷۹۴	۳۱,۸۲۴	میانگین مبالغ تراکنش‌های دهک اول (ریال)
۱۶/۱۴٪	۵۴۸	۴۷۲	۳۳/۷۷٪	۵۹۹	۴۴۸	نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در پایان اسفند ماه نسبت فروردین ماه سال ۱۴۰۲ نزدیک به ۱۶/۱۴ درصد رشد داشته است. متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک اول در اسفند ماه ۱۴۰۲ نسبت به فروردین ماه افزایش ۲۶/۹۰ درصدی داشته و در مدت مشابه متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم افزایش ۴۷/۳۸ درصدی تجربه کرده است.

^۳ رجوع شود به پیوست ۶-۲-۷

۳-۱- عملکرد اقتصادی شاپرک

در این بخش از گزارش با ارزیابی شاخص‌های نظیر نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی و میزان تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۲ به بررسی جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی پرداخت خواهد شد. با مشاهده نتایج حاصله از شاخص‌های اشاره شده می‌توان میزان تمایل مردم در استفاده از پرداخت الکترونیک به جای پول نقد را سنجید و جایگاه شاپرک در بعد اقتصادی کشور را تبیین نمود.

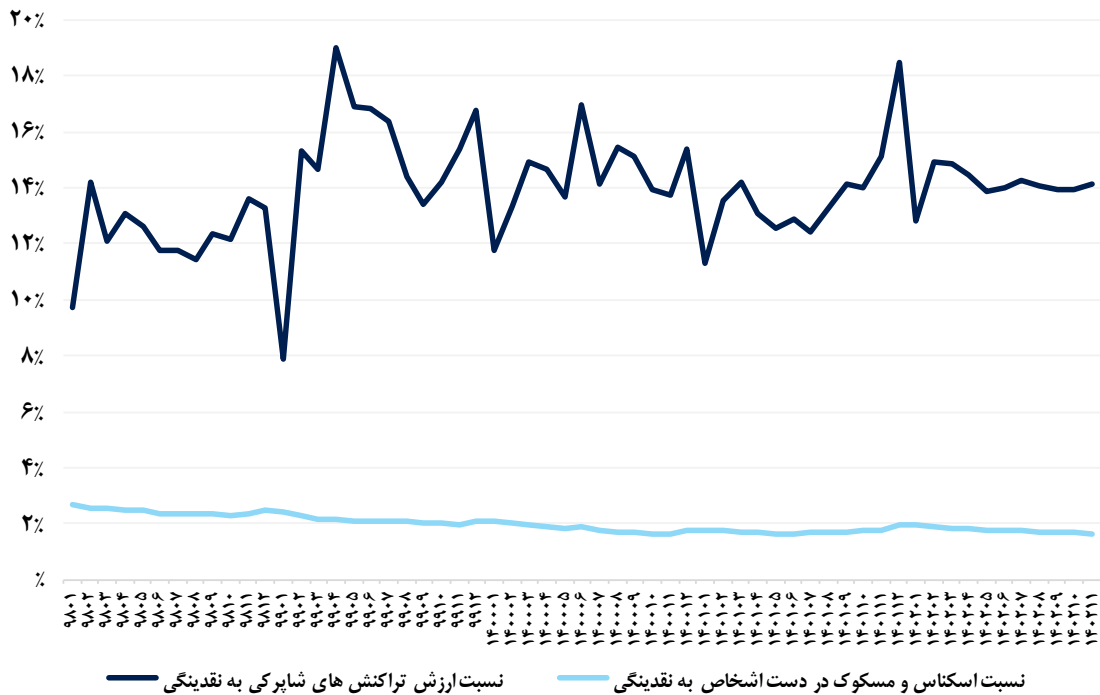
۱-۳-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

با توجه به شاخص سهم ارزش تراکنش‌های شاپرک از نقدینگی سال ۱۴۰۲ می‌توان بیان نمود که چه مقدار از نقدینگی کشور به صورت الکترونیکی در گردش بوده و همچنین با قیاس این شاخص در طول سال ۱۴۰۲ (اسفند ۱۴۰۱ ماه تا پایان بهمن ماه ۱۴۰۲) در کنار شاخص سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی می‌توان به افزایش قدرت پرداخت الکترونیک در کنار پول فیزیکی اشاره نمود.

جدول ۱۳-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ماه ۱۴۰۲

نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نقدینگی (میلیارد ریال)	دوره
۱/۹۳٪	۱,۲۲۶,۱۰۰	۶۳,۳۷۶,۸۰۰	اسفند ۱۴۰۱
۱/۹۳٪	۱,۲۳۶,۳۰۰	۶۴,۱۸۸,۱۰۰	فروردین ۱۴۰۲
۱/۸۶٪	۱,۲۰۵,۸۰۰	۶۴,۷۱۴,۹۰۰	اردیبهشت ۱۴۰۲
۱/۸۲٪	۱,۱۹۹,۶۰۰	۶۵,۸۵۹,۷۰۰	خرداد ۱۴۰۲
۱/۸۱٪	۱,۲۱۲,۹۰۰	۶۶,۹۴۰,۵۰۰	تیر ۱۴۰۲
۱/۷۷٪	۱,۲۱۴,۲۰۰	۶۸,۵۳۱,۰۰۰	مرداد ۱۴۰۲
۱/۷۴٪	۱,۲۳۵,۵۰۰	۷۰,۹۹۱,۲۰۰	شهریور ۱۴۰۲
۱/۷۴٪	۱,۲۴۵,۷۰۰	۷۱,۷۷۸,۴۰۰	مهر ۱۴۰۲
۱/۷۲٪	۱,۲۵۸,۵۰۰	۷۳,۲۹۳,۱۰۰	آبان ۱۴۰۲
۱/۶۹٪	۱,۲۶۸,۰۰۰	۷۴,۹۸۰,۰۰۰	آذر ۱۴۰۲
۱/۶۸٪	۱,۲۷۵,۸۰۰	۷۵,۷۱۹,۰۰۰	دی ۱۴۰۲
۱/۶۵٪	۱,۲۸۶,۰۰۰	۷۷,۷۹۵,۹۰۰	بهمن ۱۴۰۲

شکل ۱-۴ روند رو به رشد سهم ارزش تراکنش‌های شاپرکی از نقدینگی در بلند مدت و در مقابل کاهش سهم اسکناس و مسکوک از نقدینگی در نهایت بیانگر جایگزینی پرداخت الکترونیک به جای استفاده از پول فیزیکی در مبادلات روزمره می‌باشد.

شکل ۱-۴ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

۱-۳-۲- ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در جدول ۱-۱۴ ارائه شده است. در گزارشات منتشره توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین آمار تولید ناخالص داخلی مربوط سه ماهه تابستان سال ۱۴۰۲ می‌باشد.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۱-۱۴ ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP منتهی به تابستان ۱۴۰۲

ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	GDP (میلیارد ریال)	دوره
۱۳,۴۰۹,۵۵۵	۱۰,۹۹۷,۰۰۰	پاییز ۱۳۹۹
۱۵,۴۷۵,۸۳۴	۱۱,۰۲۱,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۹
۱۴,۴۳۴,۷۹۴	۱۲,۷۷۸,۰۰۰	بهار ۱۴۰۰
۱۷,۴۴۶,۲۲۶	۱۷,۲۷۰,۰۰۰	تابستان ۱۴۰۰
۱۹,۳۲۵,۰۴۱	۱۷,۶۲۳,۰۰۰	پاییز ۱۴۰۰
۲۰,۰۶۸,۱۶۶	۱۷,۵۹۲,۰۰۰	زمستان ۱۴۰۰
۱۹,۳۶۷,۲۳۳	۲۱,۲۱۸,۹۴۵	بهار ۱۴۰۱
۲۰,۸۲۵,۶۹۶	۲۸,۰۳۸,۸۰۴	تابستان ۱۴۰۱
۲۳,۰۹۴,۰۲۹	۲۶,۵۲۴,۷۵۷	پاییز ۱۴۰۱
۲۹,۳۶۹,۱۹۶	۲۶,۰۴۱,۳۴۸	زمستان ۱۴۰۱
۲۷,۶۷۰,۸۲۳	۲۹,۶۹۴,۰۰۰	بهار ۱۴۰۲
۲۹,۱۶۲,۶۷۰	۳۸,۱۷۴,۰۰۰	تابستان ۱۴۰۲

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود.

فصل ۲

کیفیت انجام خدمات پرداخت
الکترونیک کلرتی در سال ۱۴۰۲

۲- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

یکی از اهداف اصلی شاپرک در شبکه پرداخت الکترونیک افزایش میزان کیفیت پرداخت الکترونیکی در سطح کشور می‌باشد. افزایش سطح کیفی عملکرد شبکه منجر به افزایش مطلوبیت برای کاربران صنعت پرداخت الکترونیک می‌گردد که خود از جمله دیگر اهداف شاپرک می‌باشد. در این بخش از گزارش با تعریف شاخص-هایی نظیر میزان کیفیت خدمات، تعداد انواع خطاها و آنالیز هر یک از خطاها در شبکه، به بررسی و تشریح نحوه عملکرد شبکه الکترونیکی پرداخت کارت پرداخته و در نهایت با محاسبه میزان کیفیت خدمات سوئیچ شاپرک در کنار میزان کیفیت خدمات شبکه پرداخت به ارزیابی سطح مطلوبیت عملکرد سوئیچ شاپرک خواهیم پرداخت.

۱-۲ - سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

خطاهای موجود در شبکه پرداخت کشور در حال حاضر در ۵ گروه خطای صادرکنندگی^۱، خطای پذیرندگی^۲، خطای شاپرکی^۳، خطای کاربری^۴ و خطای کسب و کار^۵ طبقه‌بندی می‌شوند. تعداد تراکنش‌های خطا و سهم آن‌ها در قیاس با تراکنش‌های موفق در ادامه قابل مشاهده می‌باشد.

۱-۲ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۲

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۴۹,۳۰۸,۰۲۲,۵۲۲	۹۲/۸٪
تراکنش‌های ناموفق	۳,۸۱۶,۰۵۱,۳۸۳	۷/۲٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۵۳,۱۲۴,۰۷۳,۹۰۵	۱۰۰٪

۲-۲ - آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش از بررسی به ذکر تعداد هر یک از انواع ۵ گانه خطاها در سال ۱۴۰۲ پرداخته و سهم هر یک از خطاها از مجموع خطاهای سال ۱۴۰۲ محاسبه می‌گردد.

جدول ۲-۲ تعداد انواع خطاها در سال ۱۴۰۲

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
ناموفق	خطای پذیرندگی	۳۶,۷۳۴,۲۶۶
	خطای کاربری	۳,۳۷۲,۷۳۲,۲۷۹
	خطای صادرکنندگی	۳۵۵,۸۶۳,۹۶۴
	خطای شاپرکی	۳۴,۳۵۱,۴۸۲

^۱ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۲.

^۲ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۳.

^۳ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۴.

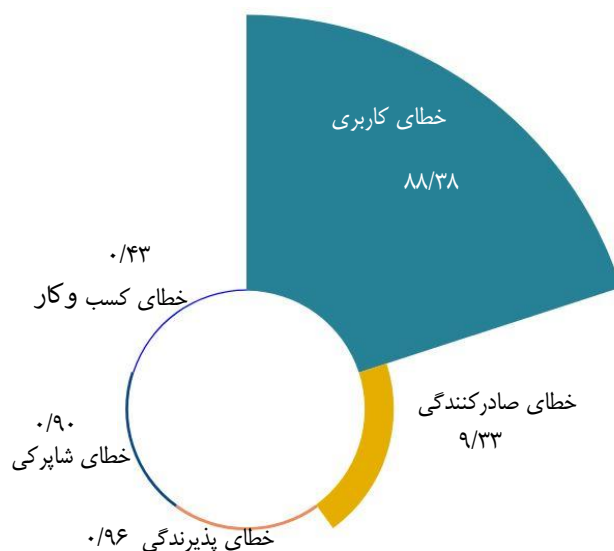
^۴ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۵.

^۵ رجوع شود به پیوست ۱-۶-۶.

گزارش اقتصادی شاپرک

سهم از کل تراکنش‌ها	تعداد	نوع تراکنش و انواع خطا
۰/۰۳٪	۱۶,۳۷۹,۳۹۲	خطای کسب و کار
۷/۸۷٪	۳,۸۱۶,۰۵۱,۳۸۳	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق
۹۲/۱۳٪	۴۴,۶۵۶,۱۶۲,۴۲۲	تعداد کل تراکنش‌های موفق
۱۰۰/۰۰٪	۴۸,۴۷۲,۲۱۳,۸۰۵	تعداد کل تراکنش‌ها

با توجه به جدول ۲-۲ ملاحظه می‌گردد که در سال ۱۴۰۲ نزدیک به ۹۳ درصد تراکنش‌ها در شبکه پرداخت موفق بوده و ۹۹/۹۴ درصد تراکنش‌ها از نظر سوئیچ شاپرک موفق بوده است. شکل ۲-۱ نیز سهم انواع خطاها از کل تراکنش‌های ناموفق را نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق در سال ۱۴۰۲

خطای کاربری بیشترین سهم در میان خطاهای سال ۱۴۰۲ را به خود اختصاص داده است. این خطا عموماً به سبب عملکرد دارنده کارت اتفاق افتاده و مرتبط با عملکرد شبکه پرداخت نمی‌باشد. در بررسی میزان کیفیت خدمات شبکه نیز سهم این خطا در نظر گرفته نمی‌شود. در میان خطاهای اتفاق افتاده کمترین سهم متعلق به خطای کسب و کار می‌باشد.

۳-۲ - کیفیت خدمات

بهبود عملکرد شبکه پرداخت الکترونیکی از جمله اهداف مد نظر شرکت شاپرک می‌باشد. به سبب ارزیابی عملکرد شرکت شاپرک شاخصی به نام کیفیت خدمات در گزارش‌های ماهانه شاپرک تعریف شده که اکنون به محاسبه این شاخص در بعد سالانه پرداخته و میزان کیفیت خدمات سوئیچ شاپرک و شبکه پرداخت الکترونیکی کشور در مقیاس سال ۱۴۰۲ بررسی خواهد شد.

جدول ۳-۲ کیفیت خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۴۰۲

عنوان	تعداد	کیفیت خدمات
تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^۱	۵۲,۶۸۰,۷۵۴,۸۰۱	۹۹/۱۷٪
تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی ^۲	۵۳,۰۸۹,۷۲۲,۴۲۳	۹۹/۹۴٪
تعداد کل تراکنش	۵۳,۱۲۴,۰۷۳,۹۰۵	۱۰۰/۰٪

جدول ۳-۲ حاکی از در دسترس بودن ۹۹/۹۴ درصدی خدمات شرکت شاپرک و ۹۹/۱۷ درصدی کل شبکه پرداخت در سال ۱۴۰۲ می‌باشد. موکدا لازم به ذکر است که میزان کیفیت خدمات کل شبکه پرداخت بر اساس کل تراکنش‌های خطادار شبکه پرداخت محاسبه شده است که طبیعتا تعداد تراکنش‌های دارای خطای کاربری در محاسبات این شاخص لحاظ نمی‌گردد. وضعیت خطاها در نگاه کلی در ادامه آورده شده است.

در نمودارهای شکل ۲-۲ و شکل ۳-۲ به ترتیب روند کیفیت خدمات تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرک و کل شبکه پرداخت در سال ۱۴۰۲ قابل مشاهده است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۶-۱-۶-۷.

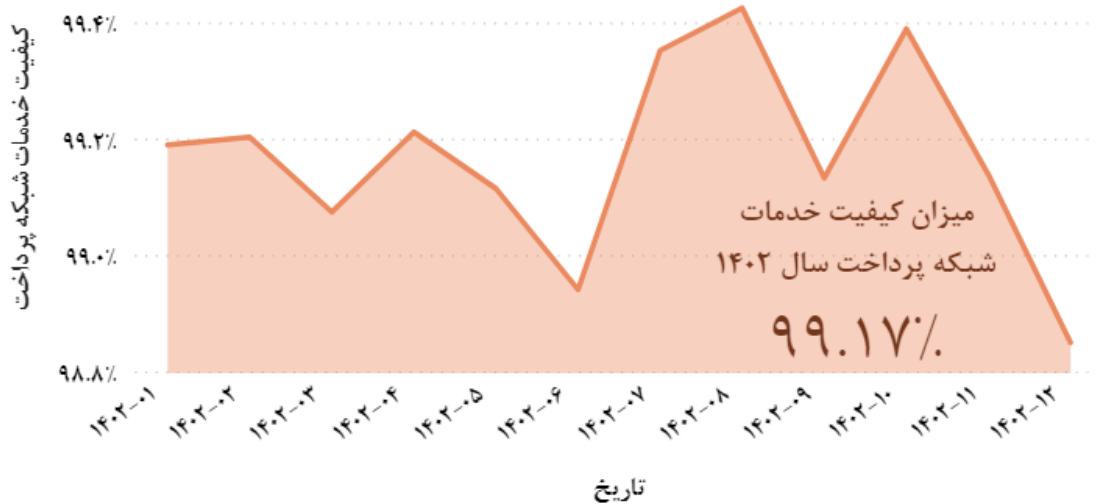
^۲ رجوع شود به پیوست ۶-۱-۶-۹.

گزارش اقتصادی شاپرک

شکل ۲-۲ روند کیفیت خدمات شاپرک در سال ۱۴۰۲

با توجه به شکل ۲-۲، کمترین و بیشترین درصد کیفیت خدمات شاپرک به ترتیب در ماه‌های اسفند و اردیبهشت ۱۴۰۲ رخ داده است.

شکل ۳-۲ روند کیفیت خدمات شبکه پرداخت در سال ۱۴۰۲

همچنین با توجه به شکل ۳-۲ کمترین و بیشترین درصد کیفیت خدمات شبکه پرداخت به ترتیب در ماه‌های اسفند و آبان ۱۴۰۲ مشاهده می‌شود.

۴-۲ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. در جدول ۴-۲ تعداد تراکنش‌های ناتمام در ابتدا و انتهای سال ۱۴۰۲ به همراه میزان تغییرات این دست از تراکنش‌ها آورده شده است. تعداد کل تراکنش‌های مغایرتی در سال ۱۴۰۲ بالغ بر ۶,۳۳۰,۶۲۱ تراکنش می‌باشد.

جدول ۴-۲ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک در سال ۱۴۰۲

تغییرات	اسفند ۱۴۰۲	فروردین ۱۴۰۲	تراکنش‌های ناتمام
۹۰/۷۵٪	۸۰۶,۱۳۲	۴۲۲,۶۱۶	تعداد تراکنش‌های ناتمام
۱۶/۴۹٪	۴,۳۰۳,۰۸۲,۹۹۷	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	تعداد کل تراکنش‌ها
۰/۰۱٪	۰/۰۱۸۷٪	۰/۰۱۱۴٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

همانطور که در جدول ۴-۲ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام در انتهای سال ۱۴۰۲ نسبت به ابتدای سال، رقمی معادل با ۹۰/۷۵ درصد افزایش را تجربه نموده است که با توجه به افت شدید تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت در فروردین ماه و متقابلاً رشد تعداد تراکنش‌ها در اسفند ماه نسبت به فروردین ماه این میزان افزایش تراکنش‌های ناتمام در شبکه قابل توجیه می‌باشد.

^۱ رجوع شود به پیوست ۶-۱-۹-۴.

فصل ۳

عملکرد کلی شرکت‌های ارائه‌دهنده
خدمات پرداخت در سال ۱۴۰۲

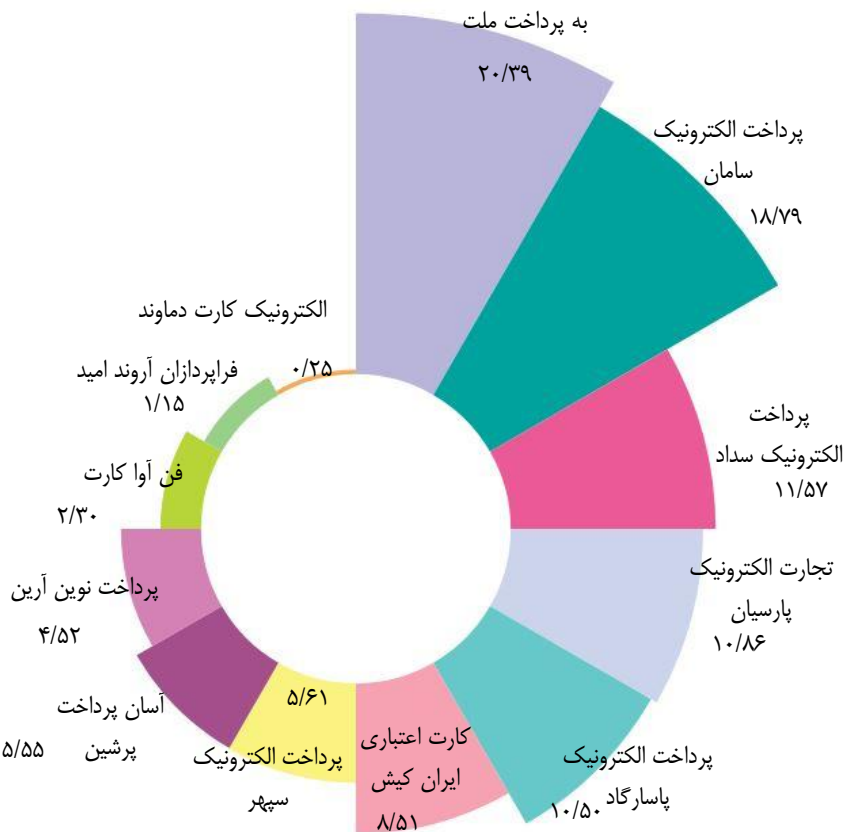

۳- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات پرداخت

در این قسمت با بررسی روند شاخص‌ها، سعی می‌شود تا در کنار نظارت و رفع مشکلات حوزه پرداخت، مسیر حرکت آتی بازار و صنعت پرداخت الکترونیک کارتی به منظور اتخاذ سیاست‌های مناسب مشخص گردد. در همین راستا ابتدا سهم مبلغی تراکنش‌های هر شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از کل بازار و سپس به تفکیک هر یک از ابزارهای پذیرش و نوع خدمت طی بازه‌ی زمانی دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ بررسی شده و پس از آن عملکرد هر یک از آن‌ها در رخداد تراکنش‌های خطا مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در ادامه بررسی وضعیت ابزارهای پذیرش و به‌ویژه کارتخوان‌های فروشگاه‌ی و میزان اثربخشی مبلغی آن‌ها نیز طی دو سال اخیر انجام شده است. در پایان نیز مروری بر شاخص نسبت کارتخوان‌های فروشگاه‌ی کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال آن صورت پذیرفته است.

۱-۳- سهم مبلغی هر یک از شرکتهای PSP از بازار تراکنشهای حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم مبلغی هر یک از شرکتهای ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنشهای بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در سال ۱۴۰۲، در شکل ۱-۳ ترسیم شده است.

شکل ۱-۳ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنشها در سال ۱۴۰۲

شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پشتیبانی از ۲۰/۳۹ درصد کل ارزش ریالی تراکنشهای سال ۱۴۰۲، بالاترین سهم بازار را در اختیار دارد. این شرکت در سه سال گذشته نیز با در اختیار داشتن به طور متوسط حدود ۱۹ درصد بازار، بالاترین میزان ارزش ریالی تراکنشها را در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت جابجا نموده است.

لازم به ذکر است عملکرد رو به رشد ارزش ریالی شرکتها در سال ۱۴۰۲ به گونه‌ای ارزیابی شده که نسبت به سال گذشته بین اکثر شرکتها جابجایی رخ داده است.

در جدول زیر این سهم به تفکیک سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ارائه گردیده است. همچنین نرخ رشد مبلغی آن‌ها نیز محاسبه شده است.

جدول ۱-۳ سهم مبلغی تراکنش‌های هریک از شرکت‌های PSP در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نرخ رشد مبلغی	درصد تغییرات	سهم مبلغی تراکنش‌ها		نام شرکت
		سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	
۱۸/۶۲٪	-۰/۶۷٪	۵/۵۵٪	۶/۲۳٪	آسان پرداخت پرشین
-۰/۴۰٪	-۰/۰۸٪	۰/۲۵٪	۰/۳۴٪	الکترونیک کارت دماوند
۳۶/۸۵٪	-۰/۵۷٪	۲۰/۳۹٪	۱۹/۸۲٪	به پرداخت ملت
۲۹/۲۶٪	-۰/۳۳٪	۱۱/۵۷٪	۱۱/۹۰٪	پرداخت الکترونیک سداد
۲۰/۶۶٪	-۱/۰۷٪	۱۰/۵۰٪	۱۱/۵۷٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۴۶/۶۹٪	۱/۷۵٪	۱۸/۷۹٪	۱۷/۰۴٪	پرداخت الکترونیک سامان
۹۴/۴۹٪	۱/۷۷٪	۵/۶۱٪	۳/۸۴٪	پرداخت الکترونیک سپهر
۱۰۴/۸۹٪	۱/۵۹٪	۴/۵۲٪	۲/۹۳٪	پرداخت نوین آراین
۲۶/۶۷٪	-۰/۵۴٪	۱۰/۸۶٪	۱۱/۴۰٪	تجارت الکترونیک پارسیان
۲۲/۲۷٪	-۰/۱۰٪	۱/۱۵٪	۱/۲۵٪	فرپردازان آروند امید
۱/۵۳٪	-۰/۷۱٪	۲/۳۰٪	۳/۰۱٪	فن آوا کارت
۵/۹۷٪	-۲/۱۷٪	۸/۵۱٪	۱۰/۶۸٪	کارت اعتباری ایران کیش
۳۲/۹۹٪	-	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	جمع

نرخ رشد سالانه مبلغی در سال ۱۴۰۲ رقمی معادل با ۳۲/۹۹ درصد بوده است. این شاخص در سال گذشته رقم ۳۰/۰۰ درصد را نشان داده است. در این سال بالاترین افزایش سهم مبلغی با رقم ۱/۷۷ درصدی در شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" مشاهده می‌شود.

۲-۳ - سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. سهم مبلغی تراکنش‌های هریک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ در جدول ۲-۳ ارائه شده است.

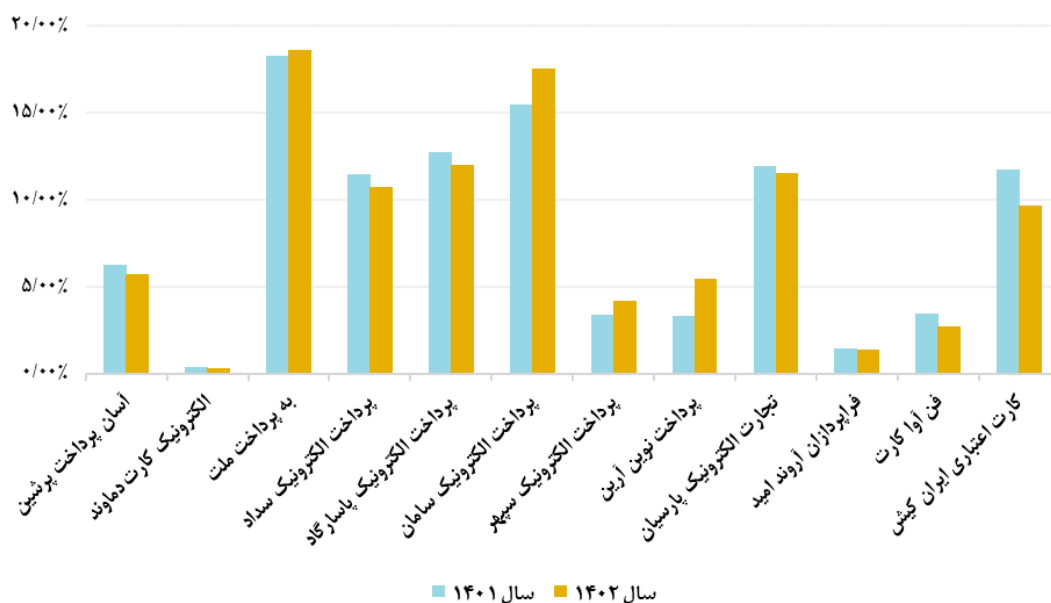
گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۲-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	اختلاف	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	اختلاف	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۲۸٪	۵/۷۶٪	-۰/۵۲٪	۵/۸۷٪	۴/۶۳٪	-۱/۲۵٪	۹/۴۹٪	۷/۷۷٪	-۱/۷۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۹٪	۰/۳۱٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۸/۳۰٪	۱۸/۶۳٪	۰/۳۳٪	۲۸/۶۴٪	۲۷/۹۴٪	-۰/۷۰٪	۴۷/۵۳٪	۴۶/۱۱٪	-۱/۴۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۱/۴۸٪	۱۰/۷۵٪	-۰/۷۲٪	۱۴/۶۱٪	۱۵/۲۵٪	-۰/۶۴٪	۰/۱۷٪	۰/۳۲٪	۰/۱۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۲/۷۷٪	۱۲/۰۱٪	-۰/۷۶٪	۴/۴۷٪	۳/۹۲٪	-۰/۵۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۵/۵۱٪	۱۷/۵۶٪	۲/۰۵٪	۲۶/۱۲٪	۳۴/۱۶٪	-۱/۹۷٪	۲۵/۹۱٪	۲۲/۰۷٪	-۳/۸۴٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۳۶٪	۴/۱۸٪	۰/۸۲٪	۶/۷۹٪	۱۱/۹۸٪	۵/۱۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۳/۳۴٪	۵/۴۳٪	۲/۰۹٪	۰/۴۹٪	۰/۵۵٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۹۴٪	۱۱/۵۸٪	-۰/۳۶٪	۸/۰۷٪	۷/۵۷٪	-۰/۵۰٪	۱۵/۹۷٪	۲۳/۷۰٪	۷/۷۳٪
فرایردازان آروند امید	۱/۴۶٪	۱/۴۱٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۴۴٪	۲/۷۴٪	-۰/۷۰٪	۰/۴۴٪	-۰/۳۷٪	-۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۱/۷۳٪	۹/۶۴٪	-۲/۰۸٪	۴/۴۹٪	۳/۶۰٪	-۰/۸۹٪	۰/۹۲٪	۰/۰۳٪	-۰/۸۹٪

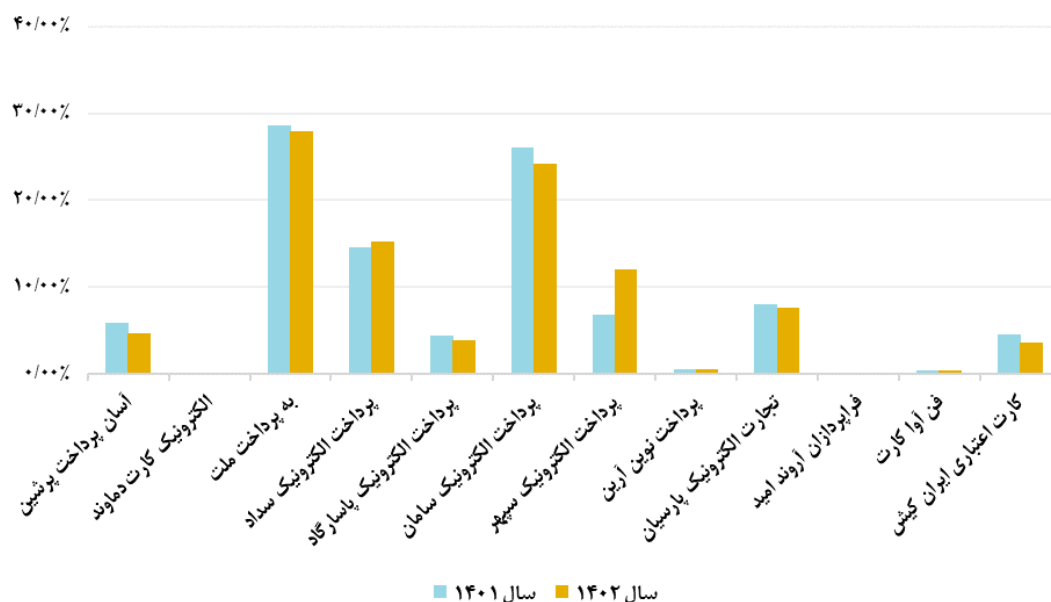
بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌ها در دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ در ابزار پذیرش اینترنتی با رقمی برابر با ۵/۱۹ درصد افزایش به شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" تعلق داشته است. این شاخص در بازار مبلغی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی با نمایش ۲/۰۹ درصد افزایش، در اختیار شرکت "پرداخت نوین آرین" است. در ابزار پذیرش موبایلی، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با عددی برابر با ۷/۷۳ درصد افزایش، بیشترین تغییرات سهم مبلغی را داشته است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبالغ تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی در زیر نمایش داده شده است.

شکل ۲-۳ مقایسه مبلغ تراکنش های کارتخوان فروشگاه‌های هریک از شرکت ها در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبالغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۳ مقایسه مبلغ تراکنش های ابزار پذیرش اینترنتی هریک از شرکت ها در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

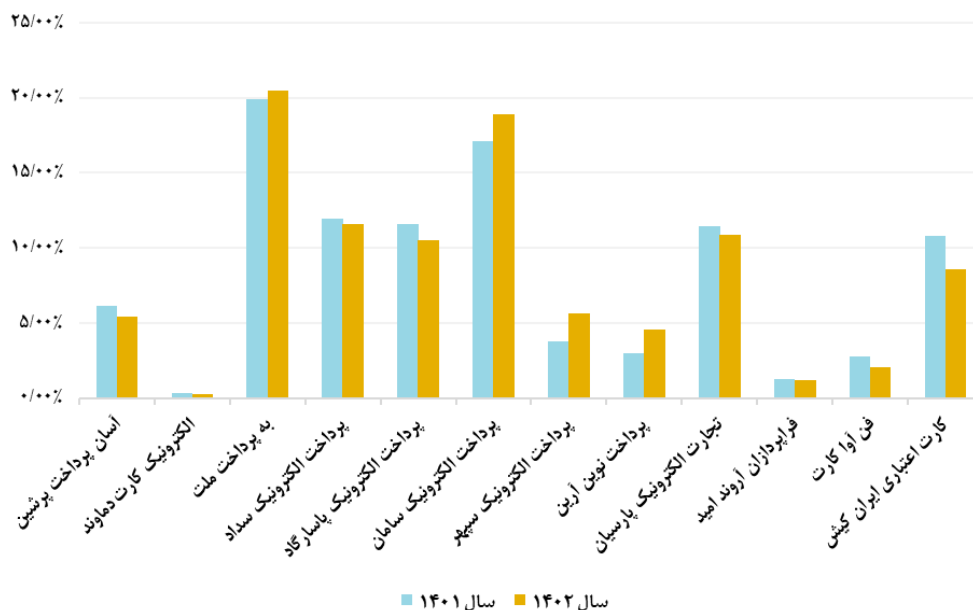
در سال ۱۴۰۲ شرکت "فن آوا کارت" به عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم بازار مبلغی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ معرفی می‌گردد. این شرکت ۲۰/۸۲ درصد سهم بازار فوق را در اختیار دارد.

جدول ۳-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر سرویس در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	اختلاف	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۱۲٪	۵/۴۳٪	-۰/۶۹٪	۱۳/۶۰٪	۱۳/۹۱٪	۰/۳۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۴٪	۰/۲۵٪	-۰/۰۹٪	۰/۰۶٪	۰/۰۶٪	۰/۰۳٪
به پرداخت ملت	۱۹/۹۱٪	۲۰/۵۰٪	۰/۵۹٪	۱۳/۵۵٪	۱۳/۱۱٪	۳/۸۹٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۱/۹۲٪	۱۱/۵۸٪	-۰/۳۴٪	۱۰/۴۱٪	۱۰/۵۷٪	-۴/۰۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۶۱٪	۱۰/۵۲٪	-۱/۰۹٪	۸/۵۸٪	۸/۷۵٪	۳/۳۸٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۱۱٪	۱۸/۸۸٪	۱/۷۷٪	۱۱/۷۵٪	۱۲/۴۴٪	۴/۵۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۸۰٪	۵/۶۳٪	۱/۸۳٪	۶/۵۶٪	۴/۲۶٪	۳/۲۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۹۶٪	۴/۵۵٪	۱/۶۰٪	۱/۳۹٪	۲/۱۸٪	-۰/۵۴٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۴۱٪	۱۰/۸۵٪	-۰/۵۶٪	۱۰/۷۶٪	۱۱/۲۱٪	-۱۹/۵۰٪
فراپردازان آروند امید	۱/۲۷٪	۱/۱۷٪	-۰/۱۰٪	۰/۲۲٪	۰/۲۰٪	۰/۰۲٪
فن آوا کارت	۲/۷۷٪	۲/۰۳٪	-۰/۷۴٪	۱۹/۸۴٪	۲۰/۸۲٪	۲/۸۷٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۷۹٪	۸/۶۰٪	-۲/۱۹٪	۳/۲۸٪	۲/۵۱٪	۰/۶۹٪

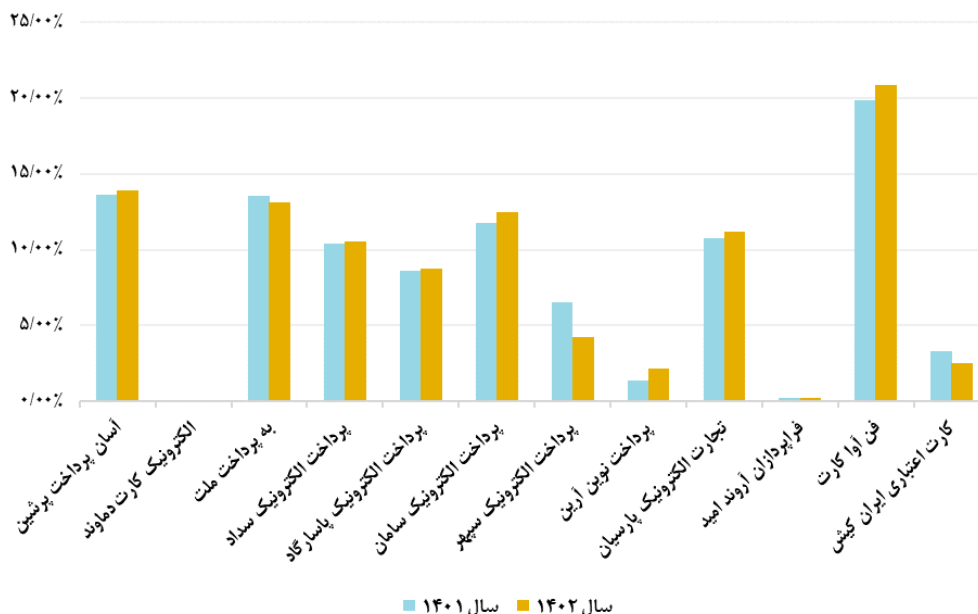
بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" گزارش شده است. سهم تراکنش‌های مذکور در این شرکت با ۲/۱۹ درصد کاهش روبه‌رو گردیده است. اختلاف سهم ریالی در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با ۱۹/۵۰ درصد کاهش به شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" تعلق دارد.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبلغ تراکنش‌های سرویس خرید در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۵ مقایسه مبلغ تراکنش های سرویس خرید در هر یک از شرکت ها در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

سهم شرکت های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از مبلغ تراکنش های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۳-۶ مقایسه مبلغ تراکنش های سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ در هر یک از شرکت ها در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

۳-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد و هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه می‌شود تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است.

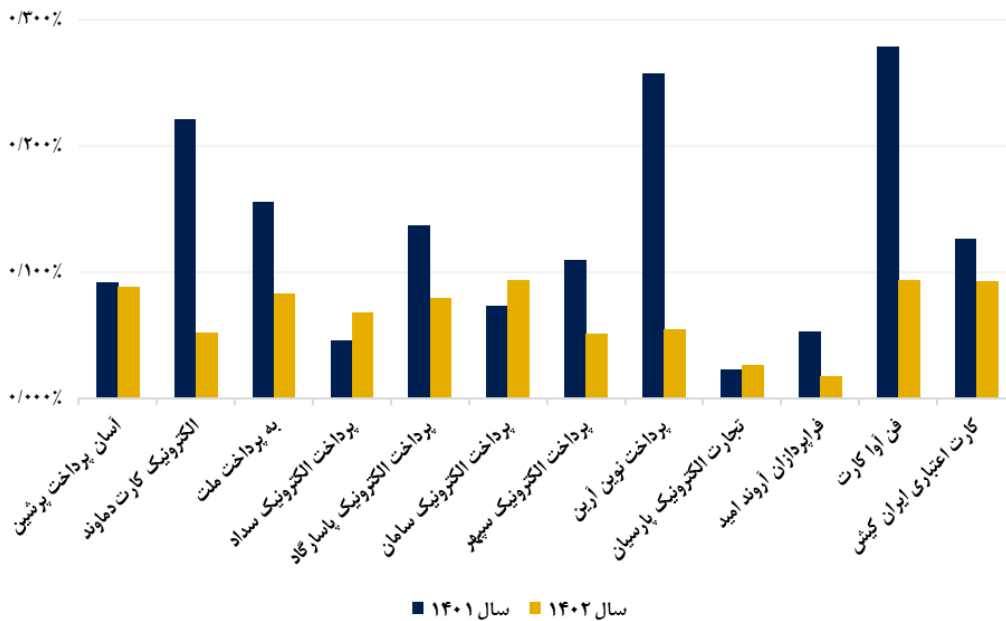
جدول ۳-۴ نتایج این بررسی را در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به همراه تغییرات آن طی دو سال فوق منعکس می‌نماید. همچنین نرخ رشد خطای پذیرندگی هر یک از شرکت‌ها نیز طی سال‌های مورد مطالعه ارائه شده است.

جدول ۳-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نرخ رشد خطاهای پذیرندگی	درصد تغییرات	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
		سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	
-۱۵/۲۵۱٪	-۰/۰۰۴٪	۰/۰۸۸٪	۰/۰۹۲٪	آسان پرداخت پرشین
-۸۰/۰۱۲٪	-۰/۱۶۹٪	۰/۰۵۲٪	۰/۲۲۱٪	الکترونیک کارت دماوند
-۴۱/۵۹۳٪	-۰/۰۷۳٪	۰/۰۸۳٪	۰/۱۵۵٪	به پرداخت ملت
۵۲/۲۷۷٪	+۰/۰۲۲٪	۰/۰۶۸٪	۰/۰۴۶٪	پرداخت الکترونیک سداد
-۳۷/۵۱٪	-۰/۰۵۷٪	۰/۰۸۰٪	۰/۱۳۷٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۴۰/۶۲٪	۰/۰۲۰٪	۰/۰۹۳٪	۰/۰۷۴٪	پرداخت الکترونیک سامان
-۲۶/۹۴٪	-۰/۰۵۸٪	۰/۰۵۲٪	۰/۱۱۰٪	پرداخت الکترونیک سپهر
-۵۳/۴۲٪	-۰/۰۲۰٪	۰/۰۵۵٪	۰/۲۵۷٪	پرداخت نوین آراین
۱۲/۸۲٪	۰/۰۰۳٪	۰/۰۲۶٪	+۰/۰۲۳٪	تجارت الکترونیک پارسیان
-۴۶/۸۸٪	-۰/۰۳۶٪	+۰/۰۱۸٪	۰/۰۵۳٪	فراپردازان آروند امید
-۷۱/۰۵٪	-۰/۱۸۵٪	+۰/۰۹۳٪	+۰/۲۷۹٪	فن آوا کارت
-۳۴/۶۳٪	-۰/۰۳۳٪	۰/۰۹۳٪	۰/۱۲۷٪	کارت اعتباری ایران کیش

هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

شرکت "فراپردازان آروند امید" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در سال ۱۴۰۲ به دست آورده است. در سال جاری پس از این شرکت، کمترین میزان نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها به ترتیب در شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "پرداخت الکترونیک سپهر" رخ داده است. از سویی دیگر بیشترین نسبت تعداد خطای پذیرندگی به کل تعداد تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۲ به شرکت "فن آوا کارت" اختصاص دارد. پس از این شرکت نام شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "کارت اعتباری ایران کیش" مشاهده می‌شود. اطلاعات این جدول در شکل زیر به تصویر کشیده شده است. لازم به توضیح است شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در سال گذشته کمترین نسبت خطای پذیرندگی را به مجموع تراکنش‌ها داشته است.

شکل ۳-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

عملکرد شرکت "پرداخت نوین آرین" با ۰/۲۰۲ درصد ریزش در انتهای دوره، بسیار مثبت ارزیابی شده است. در مقابل شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با نشان دادن رقم ۰/۰۲۲ درصد، بیشترین افزایش درصدی را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۳-۵- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش سالانه اقتصادی شاپرک علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شده است. از این رو در این بخش عملکرد شرکت‌ها در هر یک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن در بخش بعدی به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

۳-۵-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی در کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی و تراکنش‌دار در سطح کشور پرداخته می‌شود. جدول ۳-۵ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی را برای اسفند ماه دو سال متوالی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با رقمی معادل با ۱۹/۰۵ درصد بالاترین سهم بازار را در این نوع ابزار کسب نموده است.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۳-۵ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در اسفند سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم ابزارهای فروشگاههای فعال سیستمی		درصد تغییرات	نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)
	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱		
آسان پرداخت پرشین	۴/۹۴%	۵/۰۵%	-۰/۱۱%	۵/۴۱%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶%	۰/۷۴%	-۰/۱۹%	-۱۹/۳۸%
به پرداخت ملت	۱۰/۱۰%	۱۰/۶۱%	-۰/۵۱%	۲/۵۷%
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۳۶%	۸/۴۷%	-۰/۱۱%	۶/۳۲%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۹/۰۵%	۱۹/۸۴%	-۰/۷۸%	۳/۵۰%
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۲۴%	۱۳/۶۸%	۰/۵۶%	۱۲/۱۹%
پرداخت الکترونیک سپهر	۵/۷۸%	۳/۱۶%	۲/۶۳%	۹۷/۳۸%
پرداخت نوین آربین	۱۰/۸۶%	۶/۸۲%	۴/۰۴%	۷۱/۶۰%
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۰۸%	۱۱/۲۴%	-۰/۱۷%	۶/۱۷%
فراپردازان آروند امید	۲/۹۱%	۴/۶۳%	-۱/۷۲%	-۳۲/۲۴%
فن آوا کارت	۳/۱۹%	۴/۸۸%	-۱/۶۹%	-۲۹/۶۰%
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۹۵%	۱۰/۸۹%	-۱/۹۵%	-۱۱/۴۹%
جمع	۱۰۰/۰۰۰%	۱۰۰/۰۰۰%	-	۷/۷۶%

در جدول فوق نرخ رشد تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در اسفند ماه ۱۴۰۲ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۷/۷۶ درصد به تعداد کارتخوانهای فعال سیستمی کل شبکه افزوده شده است.

جدول ۳-۶ اطلاعات متوسط سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاههای تراکنش دار را برای اسفند ماه دو سال متوالی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نشان می دهد.

جدول ۳-۶ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم ابزارهای فروشگاه‌های تراکنش‌دار		درصد تغییرات	نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)
	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱		
آسان پرداخت پرشین	۵/۳۲٪	۴/۷۴٪	-۰/۵۸٪	-۵/۰۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۹٪	۰/۵۰٪	-۰/۰۹٪	-۱۰/۲۹٪
به پرداخت ملت	۱۰/۸۶٪	۱۱/۰۴٪	-۰/۱۸٪	۸/۳۳٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۵۳٪	۸/۶۰٪	-۰/۹۳٪	-۳/۸۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۲۰/۶۹٪	۱۸/۷۳٪	-۱/۹۶٪	-۳/۵۳٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۸۵٪	۱۵/۰۶٪	-۰/۲۲٪	۸/۱۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۲۴٪	۵/۶۲٪	۲/۳۸٪	۸۵/۰۲٪
پرداخت نوین آراین	۶/۲۷٪	۱۰/۲۶٪	۳/۹۹٪	۷۴/۳۸٪
تجارت الکترونیک پارس‌بان	۱۱/۰۰٪	۱۰/۴۲٪	-۰/۵۸٪	۱/۰۰٪
فراپردازان آروند امید	۲/۸۲٪	۲/۶۲٪	-۰/۲۰٪	-۰/۹۸٪
فن آوا کارت	۳/۸۵٪	۳/۱۱٪	-۰/۷۵٪	-۱۴/۰۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۹۹٪	۹/۳۱٪	-۱/۶۸٪	-۹/۷۰٪
جمع	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-	۶/۵۸٪

در اسفند ماه سال جاری شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" مانند سال گذشته در کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار با رقمی معادل با ۱۸/۷۳ درصد بالاترین سهم بازار را در این نوع ابزار کسب نموده است.

در جدول فوق نرخ رشد تعداد کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار در اسفند ماه ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۲ نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۶/۵۸ درصد بر تعداد کارتخوان‌های تراکنش‌دار کل شبکه افزوده شده است.

۳-۵-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی در کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی و تراکنش‌دار در سطح کشور پرداخته می‌شود.

جدول ۳-۷ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال سیستمی را برای اسفند ماه دو سال متوالی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با رقمی معادل با ۵۶/۶۵ درصد به‌عنوان نخستین شرکت در پشتیبانی از این نوع ابزارها در شبکه‌ی پرداخت محسوب می‌شود.

در جدول زیر نرخ رشد تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی در اسفند ماه ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۲ نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۴۷/۷۳ درصد به تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی کل شبکه افزوده شده است.

جدول ۳-۷ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال سیستمی در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم ابزار پذیرش اینترنتی فعال سیستمی		نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)	درصد تغییرات
	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱		
آسان پرداخت پرشین	۲۳/۷۳%	۲۳/۷۱%	۴۷/۶۰%	-۰/۰۲%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۱%	۰/۰۰%	-۳۳/۳۳%	۰/۰۰%
به پرداخت ملت	۲/۶۰%	۲/۹۴%	۶۷/۰۵%	۰/۳۴%
پرداخت الکترونیک سداد	۲/۳۴%	۱/۶۴%	۳/۶۷%	-۰/۷۰%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۳/۴۵%	۲/۴۰%	۲/۹۲%	-۱/۰۵%
پرداخت الکترونیک سامان	۳/۶۸%	۵/۵۳%	۱۲۱/۸۷%	۱/۸۵%
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۲۹%	۴/۴۴%	۹۹/۵۷%	۱/۱۵%
پرداخت نوین آرین	۱/۶۵%	۰/۱۲%	-۸۹/۶۶%	-۱/۵۳%
تجارت الکترونیک پارسیان	۵۶/۶۲%	۵۶/۶۵%	۴۷/۸۱%	۰/۰۳%
فراپردازان آروند امید	۰/۰۹%	۰/۱۸%	۲۰۶/۳۵%	۰/۰۹%
فن آوا کارت	۰/۲۴%	۰/۱۷%	۱/۸۲%	-۰/۰۸%
کارت اعتباری ایران کیش	۲/۳۰%	۲/۲۱%	۴۲/۲۱%	-۰/۰۹%
جمع	۱۰۰/۰۰۰%	۱۰۰/۰۰۰%	۴۷/۷۳%	-

جدول ۳-۸ اطلاعات متوسط سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار را برای اسفند ماه دو سال متوالی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. در سال جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار با رقمی معادل با ۲۷/۲۷ درصد مجدداً بالاترین سهم بازار را در این نوع ابزار کسب نموده است.

جدول ۳-۸ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار		درصد تغییرات (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)	نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)
	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱		
آسان پرداخت پرشین	۱۱/۰۱٪	۵/۷۷٪	-۵/۲۴٪	-۲۵/۵۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪	-۶۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۷/۵۶٪	۲۰/۳۷٪	۲/۱۸٪	۶۵/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۶/۶۳٪	۵/۳۳٪	-۱/۳۰٪	۱۴/۳۹٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۸۰٪	۵/۹۵٪	-۵/۸۵٪	-۲۸/۳۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۲/۷۱٪	۲۷/۲۷٪	۴/۵۶٪	۷۰/۷۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱۸/۹۰٪	۲۷/۲۳٪	۸/۳۳٪	۱۰۴/۹۳٪
پرداخت نوین آراین	۱/۱۱٪	۰/۵۸٪	-۰/۵۳٪	-۲۵/۷۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۵/۸۱٪	۴/۶۰٪	-۱/۲۱٪	۱۲/۵۹٪
فراپردازان آروند امید	۰/۱۳٪	۰/۷۷٪	۰/۶۵٪	۷۷۶/۶۷٪
فن آوا کارت	۰/۱۹٪	۰/۰۸٪	-۰/۱۱٪	-۴۰/۸۶٪
کارت اعتباری ایران کیش	۴/۱۳٪	۲/۰۵٪	-۲/۰۸٪	-۲۹/۵۲٪
جمع	۱۰۰/۰۰۰٪	۱۰۰/۰۰۰٪	-	۴۲/۲۴٪

در جدول فوق نرخ رشد تعداد ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار در اسفند ماه ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۲ نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۴۲/۲۴ درصد به تعداد کارتخوان‌های تراکنش‌دار کل شبکه افزوده شده است.

سهام هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش ۳-۵-۳-

موبایلی در کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی فعال سیستمی و تراکنش‌دار در سطح کشور پرداخته می‌شود.

جدول ۳-۹ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش موبایلی فعال سیستمی را برای اسفند ماه دو سال متوالی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" در اسفند سال ۱۴۰۲ با رقمی معادل با ۵۵/۵۴ درصد به‌عنوان نخستین شرکت در پشتیبانی از این نوع ابزارها در شبکه‌ی پرداخت محسوب می‌شود.

جدول ۳-۹ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش موبایلی فعال سیستمی در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم ابزار پذیرش موبایلی فعال سیستمی		درصد تغییرات	نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)
	اسفند ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۲		
آسان پرداخت پرشین	۳/۱۵%	۵۵/۵۴%	۵۲/۳۹%	-۷/۷۰%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۰%	۰/۰۲%	۰/۰۱%	۰/۰۰%
به پرداخت ملت	۹۴/۸۳%	۲۲/۳۶%	-۷۲/۴۷%	-۹۸/۷۷%
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۳%	۰/۵۶%	۰/۵۳%	۵/۸۸%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۹۴%	۱۴/۴۶%	۱۳/۵۲%	-۱۹/۷۹%
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۳%	۰/۴۰%	۰/۳۸%	-۱۸/۷۵%
پرداخت نوین آرین	۰/۰۴%	۰/۲۶%	۰/۲۲%	-۶۶/۶۷%
تجارت الکترونیک پارس‌پول	۰/۸۲%	۳/۷۹%	۲/۹۶%	-۷۵/۸۹%
فراپردازان آروند امید	۰/۰۳%	۰/۵۳%	۰/۵۰%	۹/۶۸%
فن آوا کارت	۰/۰۱%	۰/۰۳%	۰/۰۲%	-۸۵/۷۱%
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۲%	۲/۰۶%	۱/۹۴%	-۹/۵۲%
جمع	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	-	-۹۴/۷۶%

در جدول فوق نرخ رشد تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی فعال سیستمی در اسفند ماه ۱۴۰۲ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۱ نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۹۴/۷۶ درصد از تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی فعال سیستمی کل شبکه کاسته شده است.

جدول ۳-۱۰ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را برای اسفند دو سال متوالی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. در سال جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با رقمی معادل با ۵۸/۷۸ درصد بالاترین سهم بازار را در این نوع ابزار کسب نموده است.

جدول ۳-۱۰ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار در اسفند سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار		نرخ رشد تعداد ابزار (اسفند ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱)
	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱	
آسان پرداخت پرشین	۱۷/۹۵%	۶/۰۸%	-۶۷/۸۶%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
به پرداخت ملت	۶/۴۱%	۲۰/۲۷%	۲۰۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۹۷%	۹/۴۶%	۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک سامان	۴۴/۸۷%	۵۸/۷۸%	۲۴/۲۹%
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت نوین آراین	۰/۶۴%	۲/۰۳%	۲۰۰/۰۰%
تجارت الکترونیک پارسیان	۳/۲۱%	۲/۷۰%	-۲۰/۰۰%
فراپردازان آروند امید	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
فن آوا کارت	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
کارت اعتباری ایران کیش	۱۷/۹۵%	۰/۶۸%	-۹۶/۴۳%
جمع	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	-۵/۱۳%

در جدول فوق نرخ رشد تعداد ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار در اسفند ماه ۱۴۰۲ نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۱ نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس طی مدت مذکور ۵/۱۳ درصد از تعداد کارخوان‌های تراکنش‌دار کل شبکه کاسته شده است.

۶-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

کارتخوان فروشگاه‌های به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ها دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاه‌های شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود. در این بخش اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت PSP در بعد کشوری اندازه‌گیری و تحلیل می‌شود. این بررسی‌ها بر روی پایانه‌های تراکنش‌دار نیز صورت می‌پذیرد. در پایان عملکرد هر شرکت PSP در خصوص کارتخوان فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی بررسی می‌شود.

۱-۶-۳- شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاه‌های فعال

سیستمی در بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و مبلغ تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط آن‌ها باشد که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود. این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است^۱. عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها نیز سهم به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است.

۱ تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در سال ۱۴۰۲ رقمی معادل با ۹۱/۹۰ درصد بوده که بالغ بر ۸۲ درصد از مبلغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید. این ارقام در سال ۱۴۰۱ به ترتیب ۹۲ درصد و ۸۶ درصد گزارش شده است. ۲ این شاخص به عبارتی همان سرانه تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

در این گزارش، به جهت ایجاد بستر مناسب‌تری برای تصمیم‌گیری شرکت‌ها، شاخص مذکور بر حسب هر دو نوع پایانه یعنی کارتخوان‌های فعال سیستمی و تراکنش‌دار محاسبه شده است. در ادامه هریک از شاخص‌های مذکور با رقم آن در سال ۱۴۰۲ مقایسه می‌گردد.

در جدول ۳-۱۱ شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP بر اساس تعداد ترمینال‌های مذکور در اسفند ماه طی سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ محاسبه شده است. میزان تغییرات اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در سال ۱۴۰۲ نسبت سال ۱۴۰۱ نیز ارائه شده است.

جدول ۳-۱۱ شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

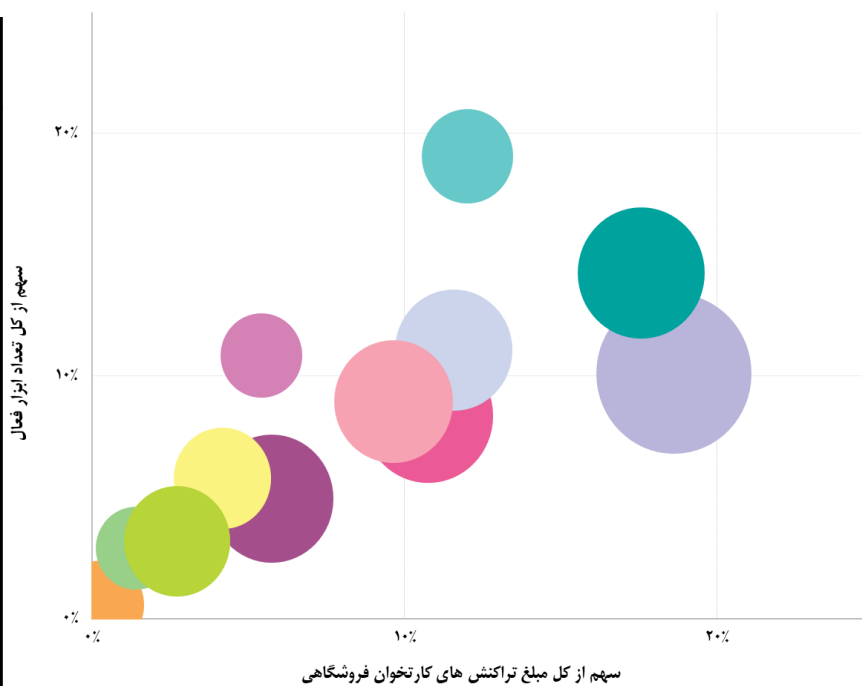
میزان تغییرات	اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی		نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	
-۰/۰۷۷	۱/۱۶۷	۱/۲۴۴	آسان پرداخت پرشین
۰/۰۲۸	۰/۵۵۵	۰/۵۲۷	الکترونیک کارت دماوند
۰/۱۲۰	۱/۸۴۵	۱/۷۲۵	به پرداخت ملت
-۰/۰۶۸	۱/۲۸۷	۱/۳۵۵	پرداخت الکترونیک سداد
-۰/۰۱۳	۰/۶۳۱	۰/۶۴۴	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۰/۰۹۹	۱/۲۳۴	۱/۱۳۴	پرداخت الکترونیک سامان
-۰/۳۴۱	۰/۷۲۳	۱/۰۶۴	پرداخت الکترونیک سپهر
۰/۰۱۰	۰/۵۰۰	۰/۴۹۰	پرداخت نوین آراین
-۰/۰۱۷	۱/۰۴۵	۱/۰۶۲	تجارت الکترونیک پارسیان
۰/۱۶۸	۰/۴۸۴	۰/۳۱۶	فرپردازان آروند امید
۰/۱۵۴	۰/۸۵۹	۰/۷۰۵	فن آوا کارت
۰/۰۰۱	۱/۰۷۸	۱/۰۷۶	کارت اعتباری ایران کیش

در سال ۱۴۰۲، شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "کارت اعتباری ایران کیش" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در شاخص اثربخشی

مبلغی رقمی بالاتر از یک داشته‌اند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

شکل ۳-۸، نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP را در سال ۱۴۰۲ به تصویر می‌کشد. با توجه به این نمودار قطر هر دایره میزان اثربخشی هر شرکت را نشان می‌دهد.

راهنمای شاخص اثربخشی مبلغ برای هر شرکت PSP		
۱/۱۶۷	آسان پرداخت پرشین	
۰/۵۵۵	الکترونیک کارت دماوند	
۱/۸۴۵	به پرداخت ملت	
۱/۲۸۷	پرداخت الکترونیک سداد	
۰/۶۳۱	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	
۱/۲۳۴	پرداخت الکترونیک سامان	
۰/۷۲۳	پرداخت الکترونیک سپهر	
۰/۵۰۰	پرداخت نوین آرین	
۱/۰۴۵	تجارت الکترونیک پارسیان	
۰/۴۸۴	فراپردازان آروند امید	
۰/۸۵۹	فن آوا کارت	
۱/۰۷۸	کارت اعتباری ایران کیش	

شکل ۳-۸ نمودار پراکندگی اثربخشی مبلغ کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP - سال ۱۴۰۲

۳-۶-۲- شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاههای تراکنش دار

در بعد کشوری

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوانهای فروشگاههای و مبلغ تراکنشهای آنها در کنار یکدیگر می توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت های PSP را ارائه دهند. نکته حایز اهمیت این است که در شبکه ی شاپرک کارتخوانهای فروشگاههای فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آنها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آنها وارد شبکه ی پرداخت نشده است. اثربخشی هر یک از شرکتها در کل کارتخوانهای فروشگاههای تراکنش دار^۱ در کشور و همچنین بررسی بخش به منظور مشاهده ی نحوه ی جابجایی کارتخوانهای فروشگاههای تراکنش دار^۱ در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنشها، شاخص اثربخشی مبلغی به ازای سهم مبلغ تراکنشهای کارتخوان فروشگاههای هر شرکت به سهم آنها از تعداد کارتخوانهای فروشگاههای تراکنش دار بازتعریف شده و به عنوان شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوانهای فروشگاههای تراکنش دار ارائه می گردد. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقا به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش دار دارد، از بازار تراکنشها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است.

در جدول ۳-۱۲ شاخص اثربخشی کارتخوانهای فروشگاههای تراکنش دار هر شرکت PSP بر اساس تعداد ترمینالهای اسفندماه برای دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ با یکدیگر مقایسه شده اند.

^۱ با حداقل یک تراکنش در ماه.

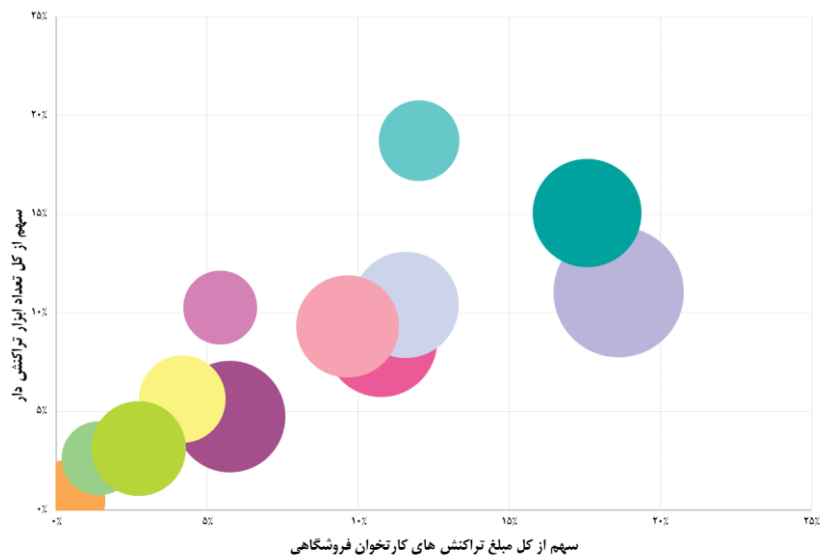
جدول ۳-۱۲ مقایسه شاخص اثربخشی مبلغی کارتهای خریدی فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت در سال های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

میزان تغییرات	اثربخشی مبلغی کارتهای خریدی فروشگاهی تراکنش دار		نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	
۰/۰۳۵	۱/۲۱۶	۱/۱۸۰	آسان پرداخت پرشین
-۰/۰۴۲	۰/۶۲۳	۰/۶۶۵	الکترونیک کارت دماوند
۰/۰۰۲	۱/۶۸۷	۱/۶۸۵	به پرداخت ملت
۰/۰۴۶	۱/۲۵۱	۱/۲۰۵	پرداخت الکترونیک سداد
۰/۰۲۴	۰/۶۴۱	۰/۶۱۷	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۰/۱۲۱	۱/۱۶۶	۱/۰۴۵	پرداخت الکترونیک سامان
-۰/۲۹۴	۰/۷۴۳	۱/۰۳۷	پرداخت الکترونیک سپهر
-۰/۰۰۴	۰/۵۲۹	۰/۵۳۳	پرداخت نوین آراین
۰/۰۲۵	۱/۱۱۱	۱/۰۸۶	تجارت الکترونیک پارسیان
۰/۰۱۹	۰/۵۳۹	۰/۵۲۰	فراپردازان آروند امید
-۰/۰۱۲	۰/۸۸۱	۰/۸۹۲	فن آوا کارت
-۰/۰۳۱	۱/۰۳۶	۱/۰۶۷	کارت اعتباری ایران کیش

در سال ۱۴۰۲ همانند سال گذشته شرکت های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "کارت اعتباری ایران کیش" در این شاخص اثربخشی، عددی بالاتر از یک داشته اند. به این معنا که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتهای تراکنش دار بیشتر از سهم تعداد کارتهای تراکنش دارشان از کل کارتهای تراکنش دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای تراکنش دار فروشگاهی این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند.

شکل ۳-۹ نمودار پراکنندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت PSP را در سال ۱۴۰۲ به تصویر می‌کشد. با توجه به این نمودار قطر هر دایره میزان اثربخشی هر شرکت را نشان می‌دهد.

راهنامه‌های شاخص اثربخشی مبلغ برای هر شرکت PSP		
۱/۲۱۶	آسان پرداخت پرشین	
۰/۶۲۳	الکترونیک کارت دماوند	
۱/۶۸۷	به پرداخت ملت	
۱/۲۵۱	پرداخت الکترونیک سداد	
۰/۶۴۱	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	
۱/۱۶۶	پرداخت الکترونیک سامان	
۰/۷۴۳	پرداخت الکترونیک سپهر	
۰/۵۲۹	پرداخت نوین آراین	
۱/۱۱۱	تجارت الکترونیک پارسیان	
۰/۵۳۹	فراپردازان آروند امید	
۰/۸۸۱	فن آوا کارت	
۱/۰۳۶	کارت اعتباری ایران کیش	

شکل ۳-۹ نمودار پراکنندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت PSP - سال ۱۴۰۲

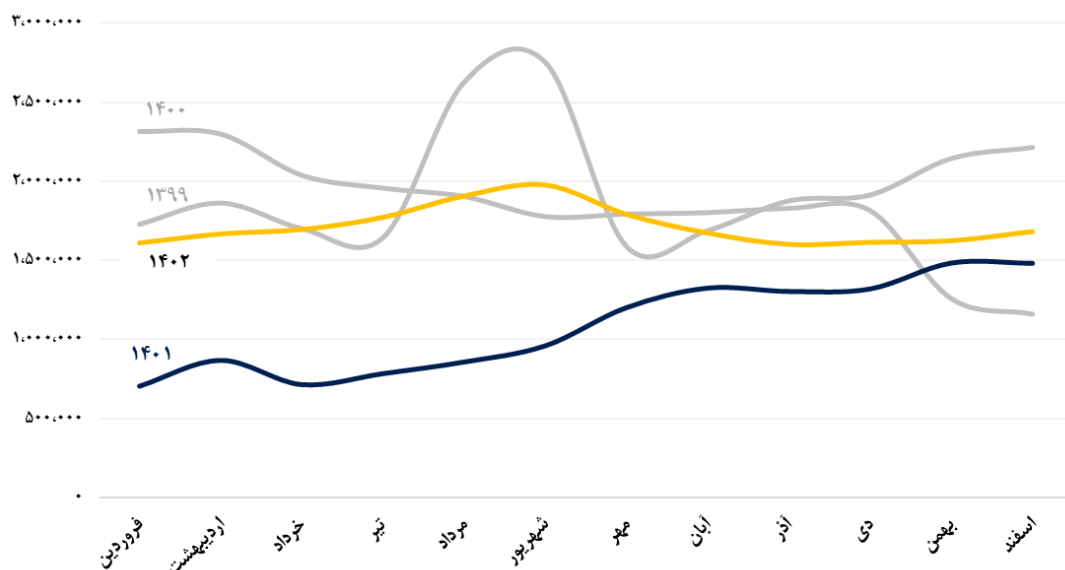
۳-۶-۳- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان بدون هیچگونه هزینه‌ای در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در دسترس آن‌ها است. به تبع این رویکرد تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش به دلیل ارزش نامیسی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاه‌های، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^۱. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است. برای بررسی مقایسه سالانه روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل زیر از فروردین ماه ۱۳۹۹ تا پایان سال ۱۴۰۲ ترسیم شده است.

^۱ در تعریف گذشته به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

شکل ۳-۱۰ مقایسه سالانه روند تغییر ماهانه تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی طی سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲ در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی، سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت بررسی خواهد شد. جدول ۳-۱۳ این سهم را برای هر شرکت در اسفند ماه دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ ارائه می‌دهد. محاسبه‌ی شاخص سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش به پایانه‌های فعال سیستمی شرکت‌ها بر اساس آخرین وضعیت ترمینال‌ها در اسفند ماه هر سال صورت گرفته است.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۳-۱۳ سهم تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتهای فعال سیستمی هر PSP در اسفند سالهای ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

درصد تغییرات	سهم مجموع تعداد کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتهای فعال سیستمی هر شرکت		نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
	اسفند ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱	
۸/۸۲%	۱۹/۳۵%	۱۰/۵۳%	آسان پرداخت پرشین
۱/۱۳%	۲۵/۷۲%	۲۴/۵۸%	الکترونیک کارت دماوند
-۴/۹۶%	۸/۹۹%	۱۳/۹۵%	به پرداخت ملت
۷/۹۲%	۱۵/۰۱%	۷/۰۹%	پرداخت الکترونیک سداد
۶/۳۴%	۱۸/۱۶%	۱۱/۸۲%	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۲/۸۱%	۱۱/۱۱%	۸/۳۰%	پرداخت الکترونیک سامان
۲/۴۷%	۱۴/۹۱%	۱۲/۴۴%	پرداخت الکترونیک سپهر
۱/۴۷%	۲۰/۱۸%	۱۸/۷۱%	پرداخت نوین آرین
۳/۷۸%	۱۹/۵۵%	۱۵/۷۷%	تجارت الکترونیک پارسیان
-۲۴/۹۴%	۲۳/۵۵%	۴۸/۴۹%	فراپردازان آروند امید
-۱۴/۷۶%	۱۷/۲۴%	۳۲/۰۰%	فن آوا کارت
-۱/۵۰%	۱۲/۸۴%	۱۴/۳۴%	کارت اعتباری ایران کیش
۰/۸۲%	۱۵/۹۱%	۱۵/۰۹%	کل

این جدول مبین آن است که در اسفند ماه سال ۱۴۰۲ سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش ۱۵/۹۱ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی شبکه شاپرک بوده که نسبت به مدت مشابه در سال گذشته با افزایش همراه بوده است. کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش شرکت "به پرداخت ملت" با کسب سهمی معادل ۸/۹۹ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی آن کمترین سهم به شمار می روند. در مقابل ۲۵/۷۲ درصد از کل کارتهای فعال سیستمی شرکت "الکترونیک کارت دماوند" از نوع کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی گزارش شده اند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین افزایش در رقم شاخص مذکور را نسبت به سال گذشته در بین شرکتها نشان می دهد.

فصل ۴

وضعیت بانک‌های صادرکننده و
پذیرنده در سال ۱۴۰۲

۴- بررسی وضعیت بانک‌های صادر کننده و پذیرنده

در این بخش به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^۱ پذیرنده^۲ و صادر کننده^۳ در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ی در سال ۱۴۰۲ و مقایسه با مدت مشابه سال قبل از آن پرداخته می‌شود.

۴-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارت‌ی شبکه‌ی شاپرک در سال ۱۴۰۲ مورد بررسی قرار گرفته و سهم هر بانک از بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه و تمرکز بازار برحسب هر ابزار در بازار بانک‌های پذیرنده محاسبه شده و مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

^۱ در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

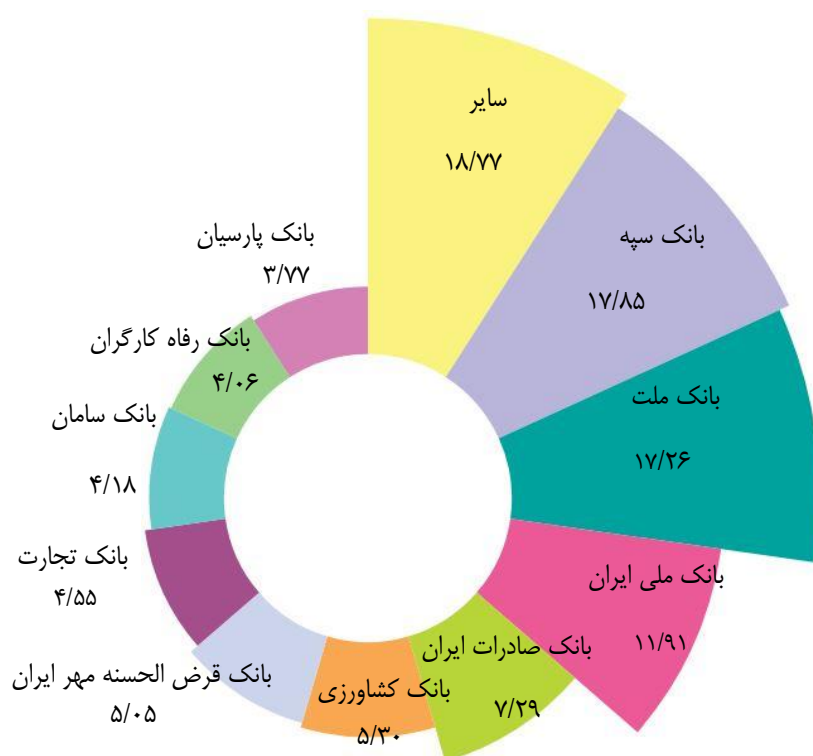
^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۱-۴.

^۳ رجوع شود به پیوست ۷-۱-۳.

۴-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده بر حسب تعداد و مبلغ

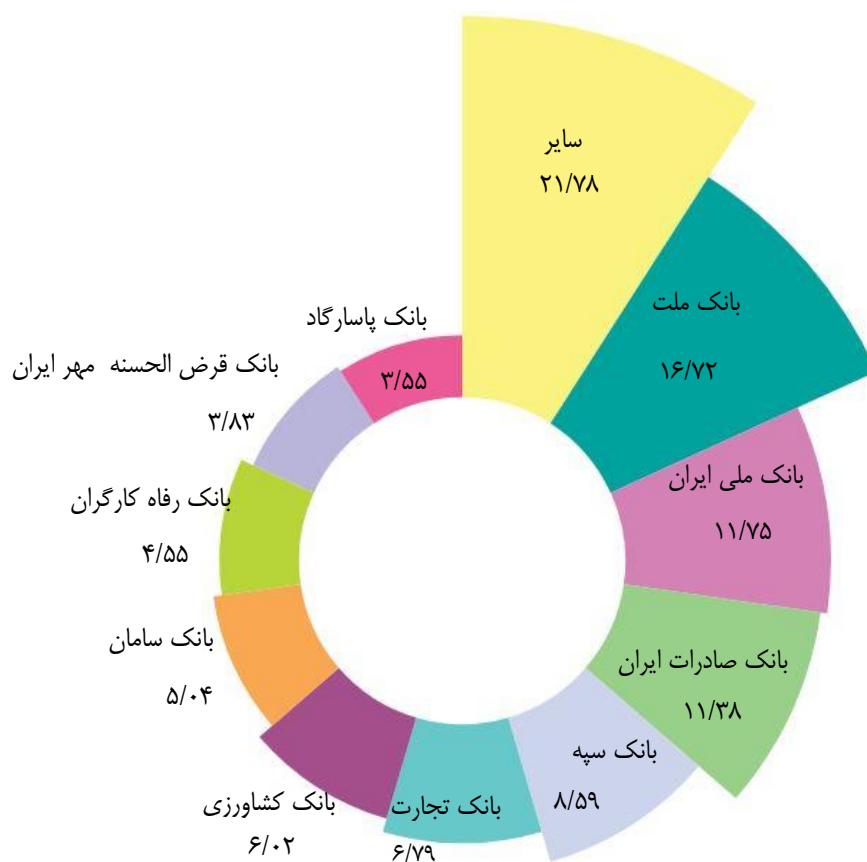
تراکنش‌ها

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها را در پذیرش مبالغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپراک نشان می‌دهد. شکل ۴-۱ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در سال ۱۴۰۲ را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال ۱۴۰۲

سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در سال ۱۴۰۲ را نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - سال ۱۴۰۲

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک سپه" با سهم ۱۷/۸۵ درصدی از تعداد تراکنش‌ها بالاترین سهم تعدادی و بانک "ملت" با سهم ۱۶/۷۲ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، بالاترین سهم مبلغی را در سال ۱۴۰۲ در اختیار داشته‌اند.

جدول ۱-۴ برای مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های صورت گرفته در شبکه پرداخت با مدت مشابه سال گذشته آورده شده است.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی ۱۴۰۱	سهم تعداد ۱۴۰۲	اختلاف
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۷٪	۱/۲٪	-۰/۵٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۵٪	۰/۵٪	-۰/۱٪
۳	بانک آینده	۲/۳٪	۱/۹٪	-۰/۴٪
۴	بانک پارسیان	۴/۱٪	۳/۸٪	-۰/۴٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۱٪	۳/۱٪	۰/۰٪
۶	بانک تجارت	۴/۷٪	۴/۶٪	-۰/۲٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸٪	۰/۸٪	۰/۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۳٪	۰/۵٪	۰/۱٪
۱۰	بانک دی	۰/۴٪	۰/۳٪	-۰/۱٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۹٪	۴/۸٪	۰/۲٪
۱۲	بانک سامان	۴/۲٪	۴/۲٪	۰/۰٪
۱۳	بانک سپه	۱۴/۷٪	۱۷/۹٪	۳/۱٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲٪	۰/۲٪	۰/۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶٪	۰/۶٪	۰/۰٪
۱۶	بانک شهر	۱/۱٪	۱/۱٪	۰/۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۷/۹٪	۷/۳٪	-۰/۶٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۹٪	۲/۹٪	-۰/۱٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳/۱٪	۵/۱٪	۱/۹٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۵/۶٪	۵/۳٪	-۰/۳٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۶٪	۰/۶٪	۰/۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۷٪	۱/۲٪	۰/۵٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۲٪	۰/۹٪	-۰/۳٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۸/۲٪	۱۷/۳٪	-۰/۹٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۴/۰٪	۱۱/۹٪	-۲/۱٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۰٪	۲/۳٪	۰/۲٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵٪	۰/۴٪	-۰/۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳٪	۰/۲٪	-۰/۱٪

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌گردد، بالاترین اختلاف مثبت سهم تعدادی بین سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ با اختلاف ۳/۱ درصد به "بانک سپه" و بالاترین اختلاف منفی سهم تعدادی با منفی ۲/۱ به "بانک ملی ایران" مربوط می‌شود.

همچنین جدولی برای مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از مبلغ تراکنش‌های صورت گرفته در شبکه پرداخت با مدت مشابه سال گذشته در جدول ۲-۴ محاسبه گردیده که در ادامه آورده شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت-۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	سهم مبلغی ۱۴۰۱	سهم مبلغی ۱۴۰۲	اختلاف
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳٪	۱/۲٪	-۰/۱٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶٪	۰/۵٪	-۰/۱٪
۳	بانک آینده	۲/۶٪	۲/۴٪	-۰/۱٪
۴	بانک پارسیان	۲/۹٪	۲/۹٪	۰/۰٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۵٪	۳/۵٪	۰/۰٪
۶	بانک تجارت	۷/۱٪	۶/۸٪	-۰/۳٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸٪	۰/۸٪	۰/۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۸٪	۱/۱٪	۰/۳٪
۱۰	بانک دی	۰/۴٪	۰/۴٪	۰/۰٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴/۲٪	۴/۶٪	۰/۴٪
۱۲	بانک سامان	۴/۴٪	۵/۰٪	۰/۶٪
۱۳	بانک سپه	۸/۵٪	۸/۶٪	۰/۱٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲٪	۰/۲٪	۰/۰٪
۱۵	بانک سینا	۱/۰٪	۱/۲٪	۰/۲٪
۱۶	بانک شهر	۱/۵٪	۱/۵٪	۰/۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۳٪	۱۱/۴٪	۰/۱٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۰٪	۱/۹٪	-۰/۱٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۶٪	۳/۸٪	۱/۲٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۳٪	۰/۳٪	۰/۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۶/۰٪	۶/۰٪	۰/۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۶٪	۰/۷٪	۰/۱٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۲/۲٪	۳/۳٪	۱/۱٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۱٪	۰/۹٪	-۰/۲٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۸/۱٪	۱۶/۷٪	-۱/۴٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۳/۱٪	۱۱/۸٪	-۱/۳٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۱/۹٪	۲/۰٪	۰/۱٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵٪	۰/۴٪	-۰/۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲٪	۰/۲٪	۰/۰٪

همانگونه که در جدول ۴-۲ مشاهده می‌گردد، بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های پذیرندگی در بین بانک‌های پذیرنده متعلق به "بانک ملت" می‌باشد. بالاترین اختلاف مثبت سهم مبلغی با میزان ۱/۲ درصد بین سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به "بانک قرض الحسنه مهر ایران" و بالاترین اختلاف منفی سهم مبلغی در این بررسی با میزان منفی ۱/۴۲ به "بانک ملت" اختصاص یافته است.

۴-۱-۲- سهم هر بانک پذیرنده از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه این شاخص، آمار تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارتخوان‌های چندشبایی^۱ نیز در نظر گرفته می‌شود سهم تعداد و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای سال ۱۴۰۲ در جدول ۴-۳ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که:

- در سال ۱۴۰۲ بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با ۱۹/۲ درصد متعلق به "بانک سپه" و ابزار پذیرش اینترنتی با ۳۶/۲ درصد و ابزار پذیرش موبایلی با ۵۵/۶ درصد متعلق به "بانک ملت" بوده است.
- در سال ۱۴۰۲ بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با ۱۶/۸ درصد و ابزار پذیرش اینترنتی با ۱۶/۲ درصد و ابزار پذیرش موبایلی با ۵۵/۱ درصد متعلق به "بانک ملت" بوده است.

^۱ منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۳-۴ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - سال ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی			سهم مبلغی		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۲٪	۲/۵٪	۰/۱٪	۱/۳٪	۰/۷٪	۰/۲٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۵٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۵٪	۰/۲٪	۰/۱٪
۳	بانک آینده	۱/۵٪	۵/۲٪	۹/۴٪	۱/۳٪	۷/۲٪	۸/۵٪
۴	بانک پارسیان	۳/۸٪	۴/۷٪	۱/۱٪	۲/۸٪	۳/۴٪	۳/۴٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۳٪	۲/۱٪	۰/۱٪	۳/۳٪	۴/۸٪	۰/۱٪
۶	بانک تجارت	۴/۹٪	۱/۵٪	۰/۱٪	۶/۶٪	۷/۷٪	۰/۱٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۱/۰٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱٪	۶/۶٪	۰/۱٪	۰/۳٪	۴/۸٪	۰/۱٪
۱۰	بانک دی	۰/۲٪	۱/۸٪	۰/۳٪	۰/۳٪	۰/۵٪	۰/۴٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴/۳٪	۱/۹٪	۵/۲٪	۴/۷٪	۳/۷٪	۴/۶٪
۱۲	بانک سامان	۴/۱٪	۷/۱٪	۰/۷٪	۴/۱٪	۹/۶٪	۱/۷٪
۱۳	بانک سپه	۱۹/۲٪	۳/۷٪	۱/۲٪	۱۰/۳٪	۱/۳٪	۰/۷٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۲٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۱۵	بانک سینا	۰/۷٪	۰/۳٪	۰/۱٪	۰/۹٪	۲/۳٪	۰/۱٪
۱۶	بانک شهر	۱/۱٪	۱/۴٪	۰/۱٪	۱/۵٪	۱/۶٪	۰/۱٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۷/۸٪	۱/۷٪	۰/۱٪	۱۱/۰٪	۱۳/۸٪	۰/۱٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۶٪	۱/۳٪	۱۸/۳٪	۲/۲٪	۰/۳٪	۱۷/۲٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۵/۴٪	۰/۵٪	۲/۶٪	۴/۵٪	۰/۷٪	۴/۹٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱٪	۰/۴٪	۰/۱٪	۰/۲٪	۰/۵٪	۰/۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۵/۶٪	۳/۵٪	۰/۱٪	۷/۱٪	۱/۲٪	۰/۱٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۶٪	۰/۲٪	۰/۱٪	۰/۶٪	۰/۷٪	۰/۱٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱/۱٪	۳/۵٪	۰/۱٪	۱/۷٪	۱۰/۴٪	۰/۱٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۰٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۱/۱٪	۰/۲٪	۰/۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۲۷	بانک ملت	۱۵/۰٪	۳۶/۲٪	۵۵/۶٪	۱۶/۸٪	۱۶/۲٪	۵۵/۱٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۲/۰٪	۱۳/۷٪	۴/۵٪	۱۲/۵٪	۸/۴٪	۳/۸٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۵٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۲/۵٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۴٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۴٪	۰/۱٪	۰/۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳٪	۰/۱٪	۰/۱٪	۰/۳٪	۰/۱٪	۰/۱٪

در این بخش از گزارش در ادامه برای مقایسه رشد درصدی از سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های بانک‌ها کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش بین سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ آمده است.

جدول ۴-۴ مقایسه اختلاف سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

ردیف	بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی	اختلاف سهم تعدادی	اختلاف سهم مبلغی
۱	بانک اقتصاد نوین	-۰/۰۷٪	-۰/۰۹٪	-۰/۹۲٪	-۰/۱۷٪	-۱۳/۱۹٪	-۱/۱۳٪
۲	بانک ایران زمین	-۰/۰۷٪	-۰/۰۳٪	-۰/۵۹٪	-۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	-۰/۰۹٪	-۰/۰۸٪	-۱/۳۴٪	-۲/۰۸٪	-۱/۰۳٪	-۹/۸۴٪
۴	بانک پارسیان	-۰/۴۲٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۲٪	-۰/۰۳٪	-۰/۱۰٪
۵	بانک پاسارگاد	-۰/۰۲٪	۰/۲۰٪	-۰/۱۹٪	-۱/۰۷٪	۰/۰۲٪	۰/۰۵٪
۶	بانک تجارت	-۰/۱۴٪	-۰/۳۲٪	-۰/۳۰٪	-۲/۱۸٪	-۰/۳۸٪	-۰/۱۸٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۲٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	-۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۱/۶۷٪	-۰/۶۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	-۰/۰۸٪	-۰/۰۵٪	-۰/۱۵٪	-۰/۲۳٪	-۰/۱۰٪	-۰/۱۰٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۱۷٪	۰/۳۷٪	۰/۲۹٪	۰/۳۶٪	۰/۹۵٪	۰/۶۵٪
۱۲	بانک سامان	۰/۰۰٪	۰/۴۷٪	-۰/۵۹٪	-۰/۰۸٪	-۰/۲۵٪	-۰/۱۶٪
۱۳	بانک سپه	۳/۴۱٪	۰/۴۸٪	۰/۷۳٪	۰/۵۴٪	۰/۵۶٪	۰/۳۱٪
۱۴	بانک سرمایه	-۰/۰۳٪	-۰/۰۳٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۰۵٪	۰/۰۹٪	-۰/۰۷٪	-۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	-۰/۰۳٪	۰/۱۷٪	۰/۳۸٪	-۰/۹۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	-۰/۷۲٪	-۰/۶۸٪	۰/۹۲٪	۳/۷۹٪	-۰/۰۱٪	-۰/۰۳٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۰٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	-۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	-۰/۳۱٪	-۰/۱۶٪	۰/۳۲٪	-۰/۱۴٪	۹/۸۹٪	۹/۱۶٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۰۰٪	۱/۵۰٪	۰/۱۴٪	-۰/۶۱٪	۳/۳۰٪	۴/۵۱٪
۲۱	بانک کارآفرین	-۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪	-۰/۳۵٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۳٪	-۰/۰۵٪
۲۲	بانک کشاورزی	-۰/۰۱٪	۰/۳۱٪	-۵/۷۷٪	-۰/۲۱٪	-۰/۰۱٪	-۰/۰۳٪
۲۳	بانک گردشگری	-۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	-۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۴۳٪	۰/۴۵٪	۱/۱۹٪	۲/۴۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	-۰/۲۷٪	-۰/۱۷٪	-۰/۰۸٪	-۰/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزویلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	-۲/۲۳٪	-۱/۱۷٪	۱۶/۴۸٪	-۲/۱۸۹٪	۱۰/۰۵٪	۸/۷۸٪
۲۸	بانک ملی ایران	-۱/۷۲٪	-۱/۵۹٪	-۱/۹۲٪	۱/۶۴٪	-۰/۸۶٪	-۰/۷۰٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	-۰/۲۸٪	۰/۲۳٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	-۰/۱۲٪	-۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	-۰/۱۰٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول بالا مشخص گردیده است:

• برای ابزار "کارتخوان فروشگاهی":

- بیشترین اختلاف تعدادی مثبت به "بانک سپه" و بیشترین اختلاف تعدادی منفی به "بانک ملت" تعلق دارد.
- بیشترین اختلاف مبلغی مثبت به "بانک قرض الحسنه مهر ایران" و بیشترین اختلاف مبلغی منفی به "بانک ملی ایران" تعلق دارد.

- برای "ابزار پذیرش اینترنتی":
 - بیشترین اختلاف تعدادی مثبت به "بانک ملت" و بیشترین اختلاف تعدادی منفی به "بانک ملی ایران" تعلق دارد.
 - بیشترین اختلاف مبلغی مثبت به "بانک صادرات" و بیشترین اختلاف مبلغی منفی به "بانک ملت" تعلق دارد.
- برای "ابزار پذیرش موبایلی":
 - بیشترین اختلاف تعدادی مثبت به "بانک ملت" و بیشترین اختلاف تعدادی منفی به "بانک اقتصاد نوین" تعلق دارد.
 - بیشترین اختلاف مبلغی مثبت به "بانک قرض الحسنه رسالت" و بیشترین اختلاف مبلغی منفی به "اقتصاد نوین" تعلق دارد.

۴-۲- سهم هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های بانک پذیرنده

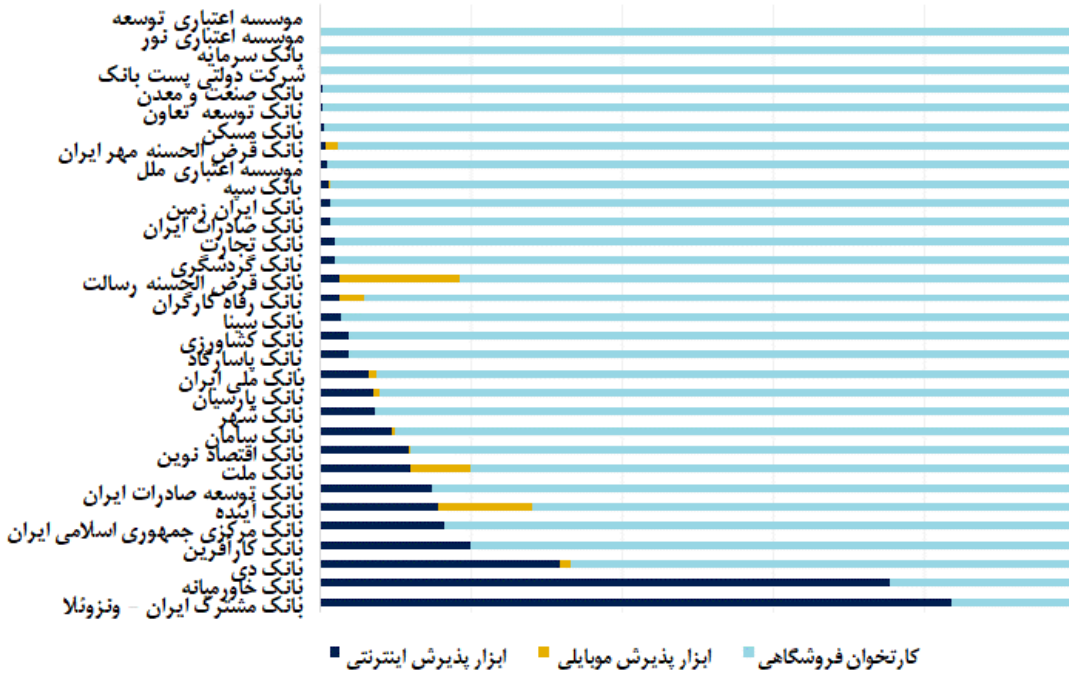
در این بخش از گزارش در خصوص بانک‌های پذیرنده شاخص سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد و مبلغ تراکنش‌های دریافت شده توسط هر یک از بانک‌های پذیرنده در سال ۱۴۰۲ محاسبه گردیده و در جدول ۴-۵ آورده شده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، در بیشتر بانک‌ها، تعداد و مبلغ تراکنش‌های دریافت شده از طریق ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های بالاترین سهم را نسبت به دیگر ابزارها از آن خود نموده و تنها در چند بانک محدود مشاهده می‌گردد که تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی سهم قابل ملاحظه‌ای را دارا هستند. این امر نشان‌دهنده تمرکز بالای اکثر بانک‌ها در بازار تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و تمرکز بالای تعداد انگشت شماری از بانک‌ها بر روی دو ابزار دیگر می‌باشد.

جدول ۴-۵ سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش از کل تراکنش‌های هر بانک پذیرنده-سال ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی			سهم مبلغی	
		ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاه	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱۱/۷٪	-/۲٪	۸۸/۰٪	۱۱/۳٪	-/۰٪
۲	بانک ایران زمین	۱/۳٪	-/۰٪	۹۸/۷٪	۷/۳٪	-/۰٪
۳	بانک آینده	۱۵/۶٪	۱۲/۴٪	۷۲/۰٪	۵۴/۸٪	-/۰٪
۴	بانک پارسیان	۷/۰٪	-/۸٪	۹۲/۲٪	۲۱/۶٪	-/۲٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۸٪	-/۰٪	۹۶/۲٪	۲۵/۲٪	-/۰٪
۶	بانک تجارت	۱/۸٪	-/۰٪	۹۸/۲٪	۲۰/۹٪	-/۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	-/۲٪	-/۰٪	۹۹/۸٪	۲/۹٪	-/۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۱۴/۹٪	-/۰٪	۸۵/۱٪	۷۸/۲٪	-/۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۷۵/۵٪	-/۰٪	۲۴/۵٪	۸۲/۱٪	-/۰٪
۱۰	بانک دی	۳۱/۷٪	۱/۴٪	۶۶/۹٪	۲۵/۳٪	-/۲٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۲/۶٪	۳/۲٪	۹۴/۲٪	۱۵/۰٪	-/۲٪
۱۲	بانک سامان	۹/۵٪	-/۴٪	۹۰/۱٪	۳۵/۲٪	-/۱٪
۱۳	بانک سپه	۱/۲٪	-/۲٪	۹۸/۷٪	۲/۸٪	-/۰٪
۱۴	بانک سرمایه	-/۱٪	-/۰٪	۹۹/۹٪	-/۰٪	-/۰٪
۱۵	بانک سینا	۲/۶٪	-/۰٪	۹۷/۴٪	۳۵/۸٪	-/۰٪
۱۶	بانک شهر	۷/۲٪	-/۰٪	۹۲/۸٪	۱۹/۵٪	-/۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱/۴٪	-/۰٪	۹۸/۶٪	۲۱/۳٪	-/۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	-/۲٪	-/۰٪	۹۹/۸٪	۱۹/۶٪	-/۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۵٪	۱۵/۹٪	۸۱/۵٪	۳/۱٪	۱/۵٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۶٪	۱/۸٪	۹۷/۶٪	۳/۴٪	-/۲٪
۲۱	بانک کارآفرین	۲۰/۰٪	-/۰٪	۸۰/۰٪	۳۳/۲٪	-/۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۳/۷٪	-/۰٪	۹۶/۳٪	۳/۷٪	-/۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۱/۹٪	-/۰٪	۹۸/۱٪	۱۸/۹٪	-/۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱۶/۴٪	-/۰٪	۸۳/۵٪	۵۸/۴٪	-/۰٪
۲۵	بانک مسکن	-/۴٪	-/۱٪	۹۹/۵٪	۳/۶٪	-/۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزویلا	۸۳/۶٪	-/۰٪	۱۶/۴٪	۷۹/۳٪	-/۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۹٪	۸/۱٪	۸۰/۱٪	۱۷/۹٪	-/۰٪
۲۸	بانک ملی ایران	۶/۵٪	-/۹٪	۹۲/۶٪	۱۳/۲٪	-/۰٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	-/۱٪	-/۰٪	۹۹/۹٪	-/۵٪	-/۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	-/۰٪	-/۰٪	-/۰٪	-/۰٪	-/۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	-/۸٪	-/۰٪	۹۹/۲٪	۴/۳٪	-/۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	-/۰٪	-/۰٪	۱۰۰/۰٪	-/۱٪	-/۰٪

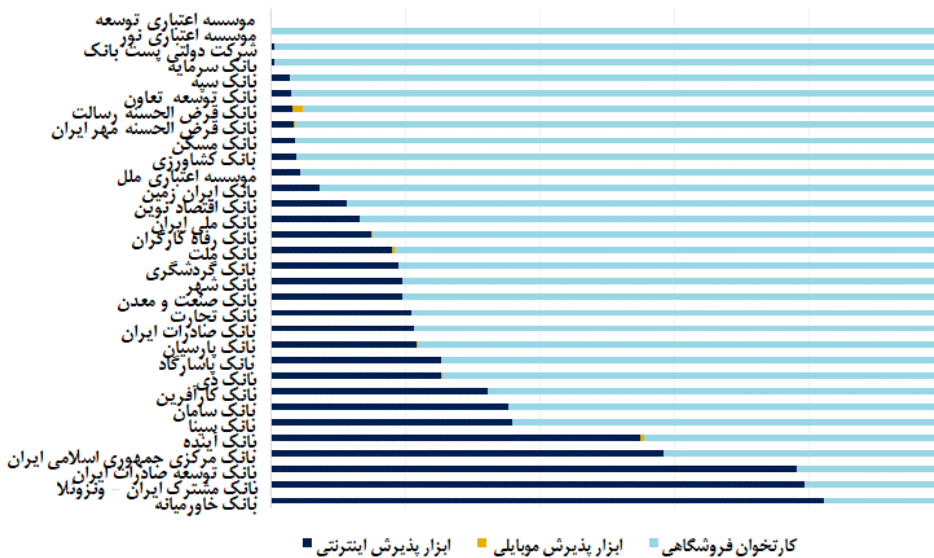
همچنین در شکل ۴-۳ به صورت شماتیک سهم تعدادی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های جذب شده توسط بانک‌های کشور نشان داده شده است.

گزارش اقتصادی شاپرک

شکل ۳-۴ سهم تعدادی تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۴۰۲

شکل ۴-۴ سهم مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های جذب شده توسط بانک‌های پذیرنده در کشور را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم مبلغی تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش در هر بانک پذیرنده - سال ۱۴۰۲

شکل‌ها و جدول فوق سهم پذیرش تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تراکنش‌های همان بانک از هر یک از ابزار پذیرش را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد، در سال ۱۴۰۲:

• در ابزار موبایلی :

○ بیشترین سهم پذیرش تعدادی تراکنش‌های موبایلی با سهم ۹۵/۱۵ درصد به "بانک قرض الحسنه رسالت" و پس از آن به ترتیب با ۱۲/۳۵ درصد و ۸/۰۸ درصد به "بانک آینده" و "بانک ملت" تعلق گرفته است.

○ بیشترین سهم پذیرش مبلغی با سهم ۱/۵۴ درصد به بانک "بانک قرض الحسنه رسالت" تعلق گرفته است.

• در ابزار پذیرش اینترنتی:

○ بیشترین سهم پذیرش تعدادی تراکنش‌های اینترنتی با سهم ۸۳/۶۴ درصد به "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" تعلق گرفته است.

○ بیشترین سهم پذیرش مبلغی با سهم ۸۲/۰۶ درصد به "بانک خاورمیانه" تعلق گرفته است.

تمام این موارد در حالی است که در سایر بانک‌ها بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها بوده است. طی بررسی‌های انجام شده و نیز با توجه به محاسبات صورت گرفته مشخص می‌گردد موارد ذکر شده در حالیکه در سال ۱۴۰۱ "بانک قرض الحسنه رسالت" در کل ۲/۸۸ درصد سهم تعدادی و ۱/۸۶ درصد سهم مبلغی تراکنش‌های کارت شبکه‌ی پرداخت، "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" در کل ۰/۰۰۲ درصد سهم تعدادی و ۰/۰۱۱ درصد سهم مبلغی، "بانک خاورمیانه" ۰/۴۹ درصد سهم تعدادی و ۱/۰۷ درصد سهم مبلغی تراکنش‌های کارت شبکه‌ی پرداخت را به خود اختصاص داده‌اند که در حقیقت سهم ناچیزی از تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارت شبکه پرداخت را در اختیار داشته‌اند.

۴-۲-۱- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در فصل مربوط به شرکت‌های پرداخت در بولتن‌های پیشین معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به

انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هر فیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود. در جدول ۴-۶ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که در سال ۱۴۰۲ متشکل از ۳۲ بانک پذیرنده بوده است، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۴-۶ محاسبه شاخص هر فیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - سال ۱۴۰۲

ابزار پذیرش موبایلی		ابزار پذیرش اینترنتی		کارتخوان فروشگاه‌ها		نام بانک پذیرنده	ردیف
Si _۲	Si	Si _۲	Si	Si _۲	Si		
۰	۰	۶	۳	۱	۱	بانک اقتصاد نوین	۱
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک ایران زمین	۲
۸۹	۹	۲۸	۵	۲	۲	بانک آینده	۳
۱	۱	۲۲	۵	۱۴	۴	بانک پارسیان	۴
۰	۰	۴	۲	۱۱	۳	بانک پاسارگاد	۵
۰	۰	۲	۱	۲۴	۵	بانک تجارت	۶
۰	۰	۰	۰	۱	۱	بانک توسعه تعاون	۷
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک توسعه صادرات ایران	۸
۰	۰	۴۳	۷	۰	۰	بانک خاورمیانه	۹
۰	۰	۳	۲	۰	۰	بانک دی	۱۰
۲۷	۵	۳	۲	۱۷	۴	بانک رفاه کارگران	۱۱
۰	۱	۴۹	۷	۱۷	۴	بانک سامان	۱۲
۱	۱	۱۴	۴	۳۶۸	۱۹	بانک سپه	۱۳
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک سرمایه	۱۴
۰	۰	۰	۰	۰	۱	بانک سینا	۱۵
۰	۰	۲	۱	۱	۱	بانک شهر	۱۶
۰	۰	۳	۲	۶۱	۸	بانک صادرات ایران	۱۷
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک صنعت و معدن	۱۸
۳۳۶	۱۸	۲	۱	۷	۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۹
۱۳	۴	۰	۱	۲۹	۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک کارآفرین	۲۱
۰	۰	۱۲	۳	۳۱	۶	بانک کشاورزی	۲۲
۰	۰	۰	۰	۰	۱	بانک گردشگری	۲۳
۰	۰	۱۲	۳	۱	۱	بیت مرمری جمهوری	۲۴
۰	۰	۰	۰	۱	۱	بانک مسکن	۲۵
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۶
۳۰۰۸۷	۵۶	۱,۳۱۲	۳۶	۲۲۶	۱۵	بانک ملت	۲۷
۲۰	۴	۱۸۷	۱۴	۱۴۴	۱۲	بانک ملی ایران	۲۸
۰	۰	۰	۰	۶	۲	شرکت دولتی پست بانک	۲۹
۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه اعتباری توسعه	۳۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه اعتباری ملل	۳۱
۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه اعتباری نور	۳۲
۳,۵۷۶	-	۱,۷۰۵	-	۹۶۴	-	شاخص هر فیندال-هیرشمن	

ملاحظه می‌شود که در سال ۱۴۰۲، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۳،۵۷۶ به دست آمده است (بالا تر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول مربوطه و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بسیار بالا و انحصار در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار دارند که همانگونه که در جدول ۴-۶ نیز قابل مشاهده است به ترتیب بانک "ملت" و پس از آن با اختلاف بانک "قرض الحسنه رسالت" رتبه‌های اول و دوم در بازار ابزار پذیرش موبایلی را در اختیار دارند. برای این شاخص در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب اعداد ۹۶۴ (کمتر از ۱۰۰۰) و ۱،۷۰۵ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۶، این ارقام مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها و وجود تمرکز ملایم در بازار ابزار پذیرش اینترنتی در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این دو ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند.

برای مقایسه شاخص هرفیندال به منظور تحلیل سهم بازار بانک‌های پذیرنده در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ اختلاف میزان این شاخص در جدول ۴-۷ ارائه شده است.

جدول ۴-۷ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

HHI	کارتخوان فروشگاه‌ها			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	۱۴۰۱	۱۴۰۲	اختلاف	۱۴۰۱	۱۴۰۲	اختلاف	۱۴۰۱	۱۴۰۲	اختلاف
شاخص H-H	۹۶۰	۹۶۴	۴	۱،۲۸۷	۱،۷۰۵	۴۱۸	۲،۷۴۹	۳،۵۷۶	۸۲۷

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت، در حوزه "ابزار پذیرش اینترنتی" با کاهش مواجه بوده‌ایم؛ اما این تغییرات در شاخص هرفیندال - هیرشمن منجر به تغییر طبقه تمرکز در ابزارها نشده است. اختلاف در ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۲ تعداد بیشتری از بانک‌های پذیرنده در بازار "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها" به رقابت پرداخته‌اند، هر چند این اختلاف به قدری نبوده است که بتواند باعث تغییر طبقه تمرکز "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها" گردد و تمرکز این ابزار همچنان در وضعیت تمرکز بالا قرار دارد.

۳-۴- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^۱ ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد. در پایان میزان تمرکز در بازار صادرات انواع کارت بانکی با شاخص هر فیندال - هیرشمن اندازه‌گیری می‌شود.

۴-۳-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^۲، کارت اعتباری^۳ و کارت پیش‌پرداخته^۴ یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در اسفند ماه ۱۴۰۲، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سویچ شاپرک مجموعاً ۱۶۲،۸۸۰،۳۶۲ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۵۲،۵۱۰،۷۸۵ عدد و سهم تعدادی ۹۳/۶۳ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن ۲،۰۰۲،۲۷۹ عدد و سهم ۱/۲۳ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

^۱ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سویچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

^۲ Debit card- رجوع شود به پیوست ۷-۱-۸-۱

^۳ Credit card- رجوع شود به پیوست ۷-۱-۸-۳

^۴ Prepaid- رجوع شود به پیوست ۷-۱-۸-۲

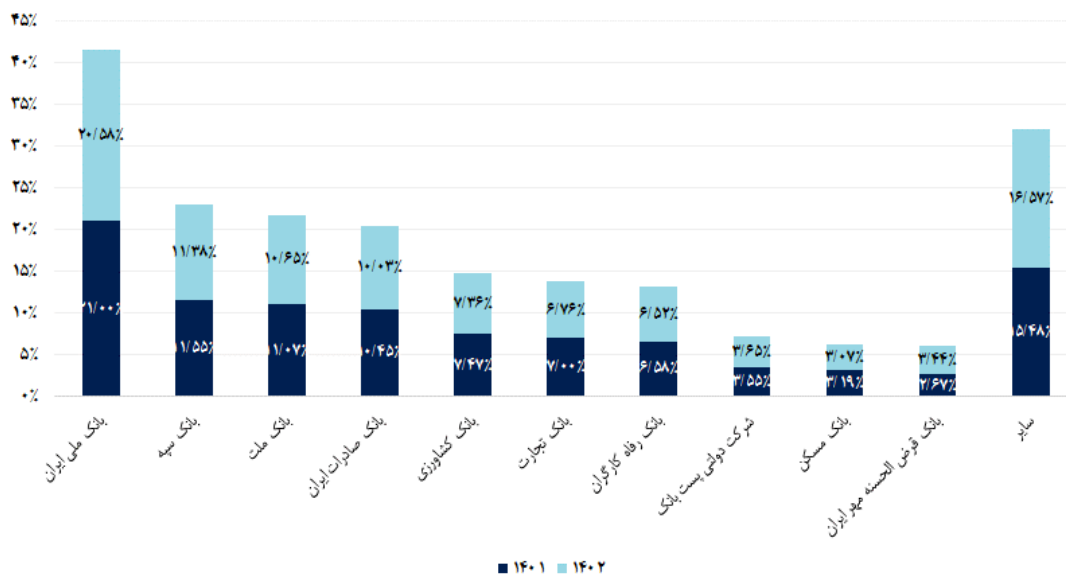
جدول ۴-۸ مقایسه تعداد و سهم کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اسفند ماه سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

دوره زمانی	نام شاخص	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	تعداد کارت هدیه و بن کارت	مجموع
اسفند ۱۴۰۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۲,۰۰۲,۲۷۹	۱۵۲,۵۱۰,۷۸۵	۸,۳۶۷,۲۹۸	۱۶۲,۸۸۰,۳۶۲
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۱/۲۳%	۹۳/۶۳%	۵/۱۴%	-
اسفند ۱۴۰۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۶۷۶,۴۹۳	۱۴۱,۷۵۳,۱۸۵	۸,۹۶۵,۴۵۴	۱۵۱,۳۹۵,۱۳۲
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۰/۴۵%	۹۳/۶۳%	۵/۹۲%	-
نرخ رشد هر دسته از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار		۱۹۵/۹۸%	۷/۵۹%	-۶/۶۷%	۷/۵۹%

ملاحظه می‌شود که در کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ میزان ۷/۵۹ درصد رشد داشته و نرخ رشد تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت نزولی بوده است.

۴-۳-۱- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در سال ۱۴۰۱ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده‌اند که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار برای سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ در شکل زیر ترسیم شده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد برای درک بهتر و مقایسه بصری، این نمودار به صورت میله‌ای ترسیم گردیده و تنها آمار ۱۰ بانک دارای بیشترین سهم آورده شده است.

شکل ۴-۵ مقایسه سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

ملاحظه می‌شود که در این بررسی "بانک ملی ایران"، "بانک سپه"، "بانک ملت" و "بانک صادرات ایران" در مجموع دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک در سال‌های مورد بررسی بوده‌اند.

۴-۳-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع

کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

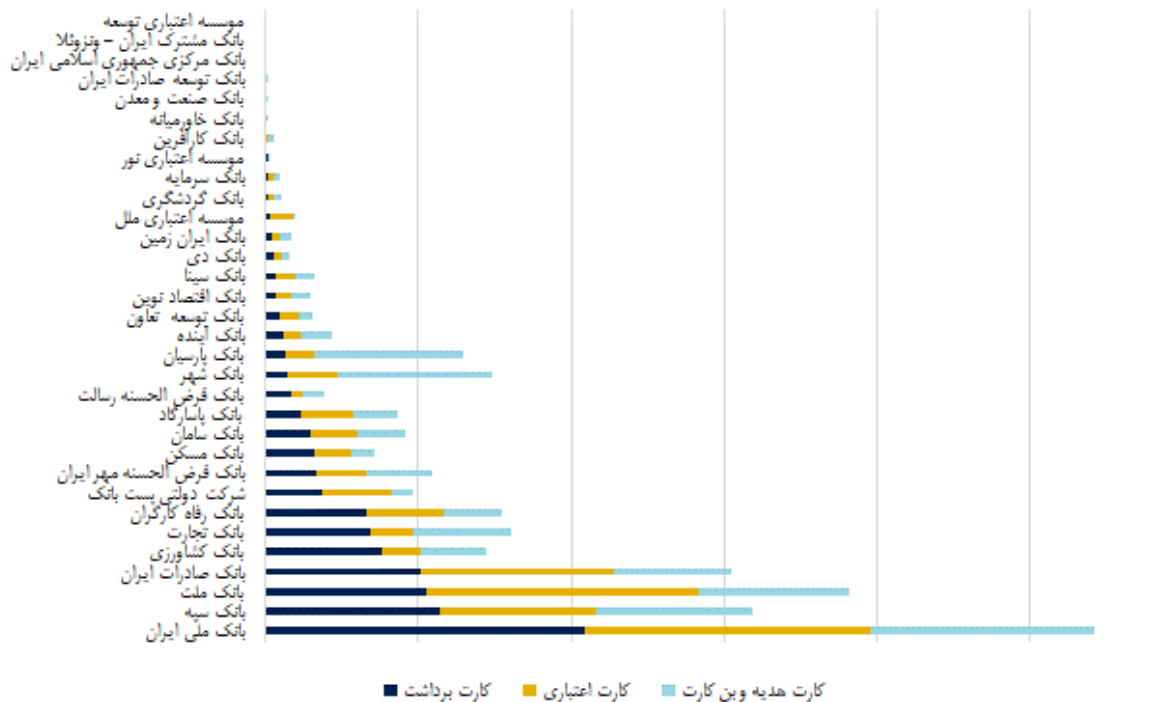
سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای سال ۱۴۰۲ در جدول ۴-۹ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در سال ۱۴۰۲ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به "بانک ملی ایران"، "بانک سپه" و "بانک ملت" و بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به "بانک ملی ایران"، "بانک ملت" و "پست صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به "بانک ملی ایران"، "بانک سپه" و "بانک شهر" بوده است.

جدول ۴-۹ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - سال ۱۴۰۲

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۷۶٪	۰/۹۴٪	۱/۳۰٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۲٪	۰/۴۹٪	۰/۸۳٪
۳	بانک آینده	۱/۲۷٪	۱/۱۱٪	۱/۹۹٪
۴	بانک پارسیان	۱/۳۳٪	۱/۹۱٪	۹/۷۶٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۳۴٪	۳/۳۶٪	۲/۸۹٪
۶	بانک تجارت	۶/۸۳٪	۲/۷۹٪	۶/۵۱٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۷٪	۱/۱۹٪	۰/۹۱٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۷٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۸٪	۰/۰۳٪	۰/۰۶٪
۱۰	بانک دی	۰/۵۲٪	۰/۵۶٪	۰/۵۴٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۶۹٪	۴/۹۳٪	۳/۸۱٪
۱۲	بانک سامان	۲/۹۱٪	۳/۰۶٪	۳/۱۵٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۴۵٪	۱۰/۱۵٪	۱۰/۳۰٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۰٪	۰/۴۲٪	۰/۳۲٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۶٪	۱/۳۰٪	۱/۲۲٪
۱۶	بانک شهر	۱/۴۲٪	۳/۱۹٪	۱۰/۱۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۰/۱۲٪	۱۲/۶۴٪	۷/۷۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۲٪	۰/۰۷٪	۰/۰۷٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۶۹٪	۰/۸۳٪	۱/۲۷٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳/۴۰٪	۳/۲۱٪	۴/۳۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۹٪	۰/۰۵٪	۰/۴۴٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۵۹٪	۲/۵۸٪	۴/۲۸٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۶٪	۰/۲۶٪	۰/۵۴٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪
۲۵	بانک مسکن	۳/۱۷٪	۲/۵۲٪	۱/۴۶٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۷٪
۲۷	بانک ملت	۱۰/۶۰٪	۱۷/۶۸٪	۹/۸۸٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۰/۹۳٪	۱۸/۵۹٪	۱۴/۶۰٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۳/۷۶٪	۴/۵۶٪	۱/۳۷٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۳۶٪	۱/۴۳٪	۰/۲۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۱۶٪	۰/۰۳٪	۰/۱۶٪

ملاحظه می‌شود در سال ۱۴۰۲، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۴/۶۰ درصد، از نوع کارت اعتباری با ۱۸/۵۹ درصد و از نوع کارت برداشت با ۲۰/۹۳ درصد متعلق به "بانک ملی ایران" بوده است.

در ادامه در شکل ۴-۶ سهم هر بانک صادرکننده از کل کارت‌های صادر شده و به تفکیک انواع کارت برای سال ۱۴۰۲ آمده است.

شکل ۴-۶ سهم هر بانک از مجموع ترکیب کارت‌های صادر شده - سال ۱۴۰۲

جهت محاسبه اختلاف سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ مقایسه رشد درصدی سهم تعدادی هر بانک صادر کننده از مجموع کل کارت‌های صادر شده بین این دو سال جدول ۴-۱۰ آمده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف بین سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ سهم هر بانک صادر کننده از انواع کارت‌های صادر شده تراکنش دار

ردیف	نام بانک صادر کننده	کارت پرداخت			کارت اعتباری			کارت هدیه		
		۱۴۰۲	۱۴۰۱	اختلاف	۱۴۰۲	۱۴۰۱	اختلاف	۱۴۰۲	۱۴۰۱	اختلاف
۱	بانک اقتصاد نوین	-۰/۷۶٪	-۰/۸۲٪	-۰/۰۶٪	-۰/۹۴٪	-۰/۰۹٪	-۰/۱۵٪	۱/۳۷٪	۱/۳۰٪	-۰/۱۷٪
۲	بانک ایران زمین	-۰/۴۲٪	-۰/۴۳٪	-۰/۰۱٪	-۰/۴۹٪	-۰/۰۸٪	-۰/۴۱٪	-۰/۸۳٪	-۰/۸۳٪	-۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۲۲٪	۱/۴۸٪	-۰/۲۶٪	۱/۱۱٪	۰/۷۳٪	-۰/۳۸٪	۱/۹۹٪	۱/۹۹٪	-۰/۰۸٪
۴	بانک پارسیان	۱/۳۳٪	۱/۴۲٪	-۰/۰۹٪	۱/۹۱٪	۰/۴۲٪	۱/۴۹٪	۹/۶۶٪	۹/۶۶٪	-۰/۰۷٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۳۴٪	۲/۰۰٪	-۰/۳۴٪	۳/۳۶٪	۰/۰۰٪	۳/۳۶٪	۲/۸۹٪	۲/۸۹٪	-۰/۱۹٪
۶	بانک تجارت	۶/۸۳٪	۷/۰۴٪	-۰/۲۱٪	۲/۷۹٪	۱/۹۰٪	-۰/۸۹٪	۶/۱۵٪	۶/۱۵٪	-۰/۳۴٪
۷	بانک توسعه تعاون	-۰/۹۷٪	۱/۰۰٪	-۰/۰۳٪	۱/۱۹٪	-۰/۱۸٪	-۰/۳۹٪	-۰/۹۹٪	-۰/۹۹٪	-۰/۰۲٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	-۰/۰۸٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۲٪	-۰/۰۹٪	-۰/۰۳٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۱٪
۱۰	بانک دی	-۰/۵۲٪	-۰/۴۹٪	-۰/۰۳٪	-۰/۵۶٪	-۰/۰۹٪	-۰/۴۷٪	-۰/۴۲٪	-۰/۴۲٪	-۰/۱۱٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۶۹٪	۶/۷۸٪	-۰/۰۹٪	۴/۹۳٪	۰/۰۰٪	۴/۹۳٪	۳/۸۴٪	۳/۸۴٪	-۰/۱۰٪
۱۲	بانک سامان	۲/۹۰٪	۱/۷۸٪	۱/۱۲٪	۳/۰۶٪	۰/۷۹٪	۲/۲۷٪	۳/۱۵٪	۳/۱۵٪	-۰/۰۳٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۳۵٪	۱۱/۷۱٪	-۰/۳۶٪	۱/۵۰٪	۱/۵۰٪	۰/۰۰٪	۹/۱۴٪	۱۰/۳۰٪	-۰/۱۵٪
۱۴	بانک سرمایه	-۰/۲۰٪	-۰/۱۹٪	-۰/۰۱٪	-۰/۴۲٪	-۰/۴۲٪	-۰/۰۰٪	-۰/۳۲٪	-۰/۳۲٪	-۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	-۰/۶۶٪	-۰/۶۷٪	-۰/۰۱٪	۱/۳۰٪	-۰/۳۳٪	-۰/۹۳٪	۱/۲۲٪	۱/۲۲٪	-۰/۴۷٪
۱۶	بانک شهر	۱/۴۲٪	۱/۴۴٪	-۰/۰۲٪	۳/۱۹٪	-۰/۰۶٪	۳/۲۳٪	۱/۱۰٪	۱/۱۰٪	۲/۳۵٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۰/۱۲٪	۱۰/۶۶٪	-۰/۵۴٪	۳/۱۰٪	۱/۵۰٪	۱/۶۴٪	۷/۷۰٪	۷/۷۰٪	-۰/۰۶٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	-۰/۰۲٪	-۰/۰۲٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۷٪	-۰/۰۱٪	-۰/۰۷٪	-۰/۰۷٪	-۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۶۹٪	۱/۵۳٪	-۰/۱۶٪	-۰/۸۳٪	-۰/۸۳٪	-۰/۰۰٪	۱/۲۸٪	۱/۲۸٪	-۰/۰۱٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳/۴۰٪	۲/۶۵٪	-۰/۷۵٪	۳/۲۱٪	-۰/۰۰٪	۳/۲۱٪	۳/۲۷٪	۳/۲۷٪	۱/۰۹٪
۲۱	بانک کارآفرین	-۰/۰۹٪	-۰/۰۹٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۵٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۵٪	-۰/۴۴٪	-۰/۴۴٪	-۰/۱۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۵۹٪	۷/۷۲٪	-۰/۱۳٪	۷/۵۹٪	-۰/۰۰٪	۷/۵۹٪	۴/۰۷٪	۴/۰۷٪	-۰/۴۹٪
۲۳	بانک گردشگری	-۰/۲۶٪	-۰/۲۶٪	-۰/۰۰٪	-۰/۲۶٪	-۰/۱۲٪	-۰/۱۴٪	-۰/۲۶٪	-۰/۲۶٪	-۰/۲۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۲٪
۲۵	بانک مسکن	۳/۱۷٪	۳/۳۰٪	-۰/۱۳٪	۳/۱۷٪	-۰/۰۰٪	۳/۱۷٪	۱/۵۲٪	۱/۵۲٪	-۰/۷۹٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۰۷٪	۱۱/۰۷٪	-۰/۰۰٪	۱۰/۶۰٪	۰/۷۶٪	۱۰/۶۰٪	۱۱/۷۸٪	۱۱/۶۸٪	۵/۹۱٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۰/۹۳٪	۲۱/۰۸٪	-۰/۱۵٪	۸۶/۹۳٪	۲۰/۹۳٪	۲۰/۹۳٪	۱۸/۵۹٪	۱۸/۵۹٪	۳/۷۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۳/۷۶٪	۳/۶۸٪	-۰/۰۸٪	۲/۰۷٪	۳/۷۶٪	۳/۷۶٪	۴/۵۶٪	۴/۵۶٪	۲/۹۵٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	-۰/۳۴٪	-۰/۳۳٪	-۰/۰۱٪	-۰/۳۶٪	-۰/۰۰٪	-۰/۳۶٪	-۰/۴۲٪	-۰/۴۲٪	۱/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	-۰/۱۶٪	-۰/۱۷٪	-۰/۰۱٪	-۰/۱۶٪	-۰/۰۲٪	-۰/۱۶٪	-۰/۱۶٪	-۰/۱۶٪	-۰/۴۳٪

در این بخش از گزارش سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های صادر شده توسط هر بانک صادرکننده برای سال ۱۴۰۲ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۴-۱۱ سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادر کننده - سال ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	کارت برداشت	کارت اعتباری	کارت هدیه
۱	بانک اقتصاد نوین	۹۰/۰۸٪	۱/۴۶٪	۸/۴۶٪
۲	بانک ایران زمین	۸۹/۰۸٪	۱/۳۵٪	۹/۵۷٪
۳	بانک آینده	۹۱/۰۸٪	۱/۰۴٪	۷/۸۷٪
۴	بانک پارسیان	۷۰/۴۱٪	۱/۳۲٪	۲۸/۲۶٪
۵	بانک پاسارگاد	۹۲/۰۳٪	۱/۷۴٪	۶/۲۴٪
۶	بانک تجارت	۹۴/۵۵٪	-/۵۱٪	۴/۹۵٪
۷	بانک توسعه تعاون	۹۳/۶۹٪	۱/۵۰٪	۴/۸۱٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۸۷/۷۴٪	-/۴۸٪	۱۱/۷۷٪
۹	بانک خاورمیانه	۹۵/۴۰٪	-/۵۲٪	۴/۰۷٪
۱۰	بانک دی	۹۳/۳۵٪	۱/۳۲٪	۵/۳۳٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۶/۰۷٪	-/۹۳٪	۳/۰۰٪
۱۲	بانک سامان	۹۳/۱۸٪	۱/۲۹٪	۵/۵۳٪
۱۳	بانک سپه	۹۴/۲۵٪	۱/۱۰٪	۴/۶۵٪
۱۴	بانک سرمایه	۸۹/۵۴٪	۲/۵۲٪	۷/۹۵٪
۱۵	بانک سینا	۸۸/۶۹٪	۲/۳۱٪	۹/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۷۰/۴۴٪	۲/۱۴٪	۳۷/۴۲٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۴/۵۱٪	۱/۵۵٪	۳/۹۴٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۸۰/۸۳٪	۳/۳۹٪	۱۵/۷۸٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۵/۴۴٪	-/۶۲٪	۳/۹۵٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۲/۴۴٪	۱/۱۵٪	۶/۴۲٪
۲۱	بانک کارآفرین	۷۸/۸۶٪	-/۵۷٪	۲۰/۵۷٪
۲۲	بانک کشاورزی	۹۶/۵۸٪	-/۴۳٪	۲/۹۹٪
۲۳	بانک گردشگری	۸۸/۵۸٪	۱/۱۹٪	۱۰/۲۳٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۷۸/۶۸٪	-/۰۰٪	۲۱/۳۲٪
۲۵	بانک مسکن	۹۶/۵۵٪	۱/۰۰٪	۲/۴۴٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزویلا	۶۰/۸۲٪	-/۱۸٪	۳۸/۳۸٪
۲۷	بانک ملت	۹۳/۱۹٪	۲/۰۴٪	۴/۷۷٪
۲۸	بانک ملی ایران	۹۵/۲۴٪	۱/۱۱٪	۳/۶۵٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۶/۵۴٪	۱/۵۴٪	۱/۹۳٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	-/۰۰٪	-/۰۰٪	-/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۲/۲۰٪	۴/۸۸٪	۲/۹۲٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۹۴/۴۴٪	-/۲۷٪	۵/۲۹٪

با توجه به جدول بالا ملاحظه می‌شود بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۴-۳-۳- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هر فیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۴-۱۲ این شاخص برای سال ۱۴۰۲ بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی محاسبه و نتایج این بررسی ارائه شده است. پس از آن در ادامه مقایسه این شاخص بین سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نیز محاسبه و تحلیل گردیده است.

گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۴-۱۲ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکش دار - سال ۱۴۰۲

کارت هدیه و بن کارت		کارت اعتباری		کارت برداشت		نام بانک پذیرنده	ردیف
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i		
۲	۱	۱	۱	۱	۱	بانک اقتصاد نوین	۱
۱	۱	۰	۰	۰	۰	بانک ایران زمین	۲
۴	۲	۱	۱	۲	۱	بانک آینده	۳
۹۵	۱۰	۴	۲	۲	۱	بانک پارسیان	۴
۸	۳	۱۱	۳	۵	۲	بانک پاسارگاد	۵
۴۲	۷	۸	۳	۴۷	۷	بانک تجارت	۶
۱	۱	۱	۱	۱	۱	بانک توسعه تعاون	۷
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک توسعه صادرات ایران	۸
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک خاورمیانه	۹
۰	۱	۰	۱	۰	۱	بانک دی	۱۰
۱۵	۴	۲۴	۵	۴۵	۷	بانک رفاه کارگران	۱۱
۱۰	۳	۹	۳	۸	۳	بانک سامان	۱۲
۱۰۶	۱۰	۱۰۳	۱۰	۱۳۱	۱۱	بانک سپه	۱۳
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک سرمایه	۱۴
۱	۱	۲	۱	۰	۱	بانک سینا	۱۵
۱۰۲	۱۰	۱۱	۳	۲	۱	بانک شهر	۱۶
۵۹	۸	۱۶۰	۱۳	۱۰۲	۱۰	بانک صادرات ایران	۱۷
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک صنعت و معدن	۱۸
۲	۱	۱	۱	۳	۲	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۹
۱۸	۴	۱۰	۳	۱۲	۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک کارآفرین	۲۱
۱۸	۴	۷	۳	۵۸	۸	بانک کشاورزی	۲۲
۰	۱	۰	۰	۰	۰	بانک گردشگری	۲۳
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک مرکزی جمهوری اسلامی	۲۴
۲	۱	۶	۳	۱۰	۳	بانک مسکن	۲۵
۰	۰	۰	۰	۰	۰	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۶
۹۸	۱۰	۳۱۳	۱۸	۱۱۲	۱۱	بانک ملت	۲۷
۲۱۳	۱۵	۳۴۵	۱۹	۴۳۸	۲۱	بانک ملی ایران	۲۸
۲	۱	۲۱	۵	۱۴	۴	شرکت دولتی پست بانک	۲۹
۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه اعتباری توسعه	۳۰
۰	۰	۲	۱	۰	۰	موسسه اعتباری ملل	۳۱
۰	۰	۰	۰	۰	۰	موسسه اعتباری نور	۳۲
۸۰۱		۱,۰۴۱		۹۹۴			H-H

ملاحظه می‌شود که در سال ۱۴۰۲ شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های " برداشت " و کارت‌های " هدیه و بن کارت " در طبقه " رقابتی " و در بازار کارت‌های " اعتباری " رقم این شاخص در طبقه " تمرکز ملایم " قرار گرفته است. نسبت به سال گذشته عدد این شاخص برای " کارت اعتباری " کاهش داشته است و این کاهش موجب تغییر طبقه تمرکز این دسته گردیده است. دسته " کارت برداشت " در سال ۱۴۰۱ در طبقه تمرکز ملایم قرار داشت که در سال ۱۴۰۲ تغییر طبقه داده و در طبقه رقابتی قرار گرفته است.

برای مقایسه شاخص هرفیندال برای تحلیل سهم بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های تراکنش‌دار در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ اختلاف میزان این شاخص در جدول ۴-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۴-۱۳ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت-۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

کارت هدیه و بن کارت			کارت اعتباری			کارت برداشت			HHI شاخص H-H
اختلاف	۱۴۰۲	۱۴۰۱	اختلاف	۱۴۰۲	۱۴۰۱	اختلاف	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۱۰	۸۰۱	۷۹۱	-۶۵۳۸	۱۰۰۴۱	۷۰۵۷۹	-۲۹	۹۹۴	۱۰۰۲۳	

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در مقایسه دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های تراکنش‌دار، در دسته کارت اعتباری و کارت برداشت با کاهش مواجه بوده است که این میزان کاهش در دسته کارت‌های اعتباری قابل توجه می‌باشد.

۴-۴- سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های بانک‌های در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک در سال ۱۴۰۲ آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی در کل سال مشخص گردد. جدول ۴-۱۴ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

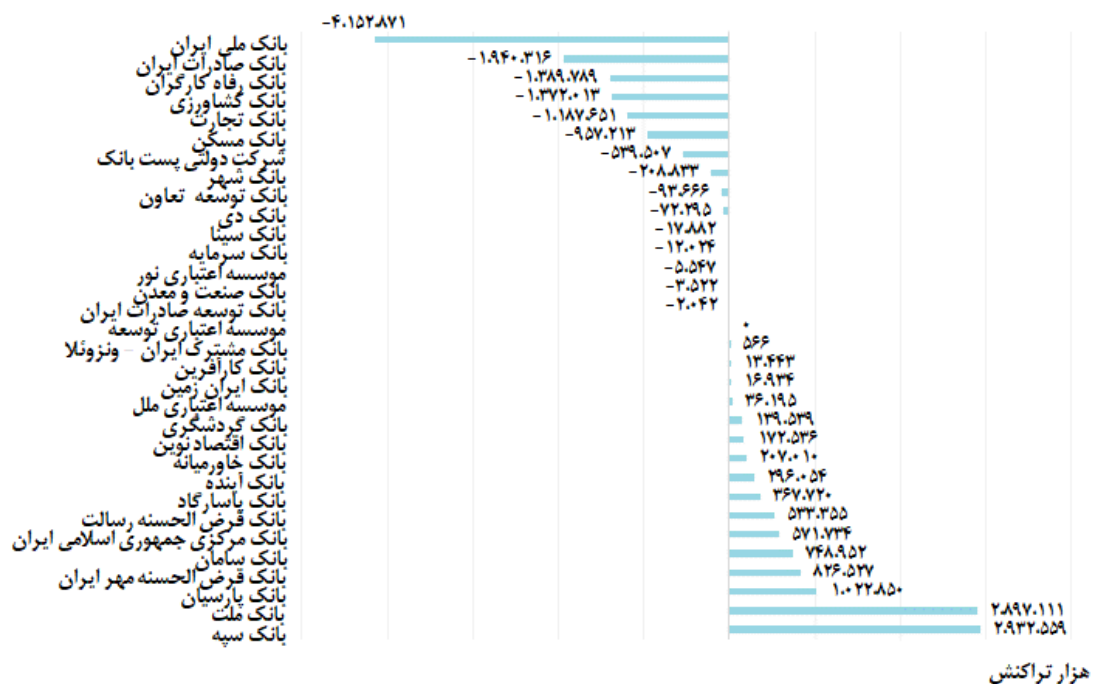
گزارش اقتصادی شاپرک

جدول ۴-۱۴ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده- سال ۱۴۰۲

سهم مبلغی تراکنش‌ها		سهم تعدادی تراکنش‌ها		نام بانک	
سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل		
۱/۱۸٪	۱/۰۲٪	۱/۲۲٪	۰/۸۴٪	بانک اقتصاد نوین	۱
۰/۴۷٪	۰/۵۲٪	۰/۴۵٪	۰/۴۱٪	بانک ایران زمین	۲
۲/۴۲٪	۱/۸۶٪	۱/۹۲٪	۱/۲۷٪	بانک آینده	۳
۲/۹۲٪	۲/۱۶٪	۳/۷۷٪	۱/۶۱٪	بانک پارسیان	۴
۳/۵۵٪	۲/۹۴٪	۳/۱۳٪	۲/۳۱٪	بانک پاسارگاد	۵
۶/۷۹٪	۶/۳۳٪	۴/۵۵٪	۶/۸۵٪	بانک تجارت	۶
۰/۸۰٪	۰/۸۹٪	۰/۷۵٪	۰/۹۲٪	بانک توسعه تعاون	۷
۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	بانک توسعه صادرات ایران	۸
۱/۰۷٪	۰/۰۷٪	۰/۴۹٪	۰/۰۶٪	بانک خاورمیانه	۹
۰/۳۶٪	۰/۴۷٪	۰/۳۱٪	۰/۴۵٪	بانک دی	۱۰
۴/۵۵٪	۵/۲۷٪	۴/۰۶٪	۶/۷۸٪	بانک رفاه کارگران	۱۱
۵/۰۴٪	۲/۷۴٪	۴/۱۸٪	۲/۵۷٪	بانک سامان	۱۲
۸/۵۹٪	۱۰/۴۰٪	۱۷/۸۵٪	۱۱/۴۸٪	بانک سپه	۱۳
۰/۲۰٪	۰/۲۲٪	۰/۱۶٪	۰/۱۸٪	بانک سرمایه	۱۴
۱/۱۶٪	۰/۷۰٪	۰/۶۲٪	۰/۶۴٪	بانک سینا	۱۵
۱/۵۰٪	۱/۸۶٪	۱/۱۳٪	۱/۵۳٪	بانک شهر	۱۶
۱۱/۳۸٪	۱۰/۸۷٪	۷/۲۹٪	۱۱/۰۵٪	بانک صادرات ایران	۱۷
۰/۱۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	بانک صنعت و معدن	۱۸
۱/۸۶٪	۲/۵۶٪	۲/۸۸٪	۱/۷۳٪	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۹
۳/۸۳٪	۴/۴۱٪	۵/۰۵٪	۳/۲۶٪	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۰
۰/۲۹٪	۰/۱۴٪	۰/۱۲٪	۰/۰۹٪	بانک کارآفرین	۲۱
۶/۰۲٪	۷/۱۲٪	۵/۳۰٪	۷/۹۶٪	بانک کشاورزی	۲۲
۰/۶۵٪	۰/۴۶٪	۰/۵۸٪	۰/۲۸٪	بانک گردشگری	۲۳
۳/۳۰٪	۰/۰۲٪	۱/۱۹٪	۰/۰۰٪	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۲۴
۰/۸۹٪	۲/۳۳٪	۰/۹۰٪	۲/۸۲٪	بانک مسکن	۲۵
۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۲۶
۱۶/۷۲٪	۱۳/۷۹٪	۱۷/۲۶٪	۱۰/۹۷٪	بانک ملت	۲۷
۱۱/۷۵٪	۱۷/۷۵٪	۱۱/۹۱٪	۲۰/۰۵٪	بانک ملی ایران	۲۸
۲/۰۴٪	۲/۵۲٪	۲/۳۰٪	۳/۳۴٪	شرکت دولتی پست بانک	۲۹
۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	موسسه اعتباری توسعه	۳۰
۰/۳۶٪	۰/۳۵٪	۰/۴۰٪	۰/۳۲٪	موسسه اعتباری ملل	۳۱
۰/۱۶٪	۰/۲۰٪	۰/۲۰٪	۰/۲۱٪	موسسه اعتباری نور	۳۲

اطلاعات جدول ۴-۱۴ بیانگر آن است که بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های صادرشده به ترتیب به "بانک ملی ایران" و "بانک سپه" و "بانک صادرات ایران" و بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های صادر شده به ترتیب به "بانک ملی ایران"، "بانک ملت" و "بانک صادرات ایران" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده به ترتیب به "بانک سپه" و "بانک ملت" و "بانک ملی ایران" و بیشترین سهم از مبلغ پذیرش شده به ترتیب به "بانک ملت"، "بانک ملی ایران" و "بانک صادرات ایران" اختصاص داشته است.

در این بخش برای بررسی برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل این محاسبه در شکل ۴-۷ آمده است.

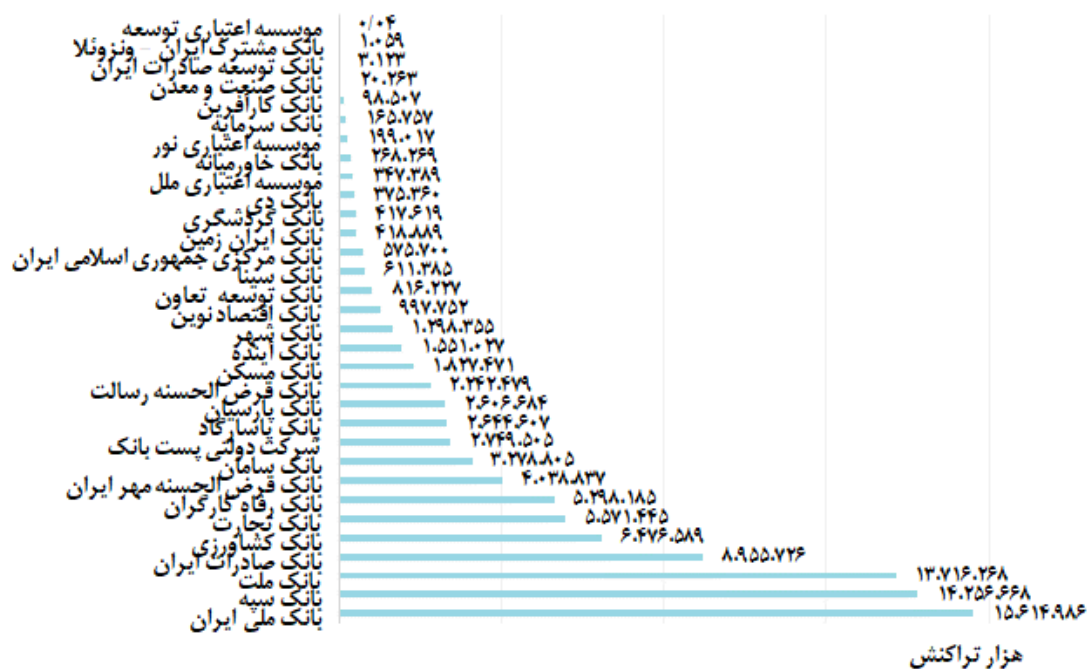

شکل ۴-۷ اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۴۰۲

بر اساس شکل بالا، "بانک سپه"، "بانک ملت" و "بانک پارسیان" در سال ۱۴۰۲ بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و صادرشده را دارا بوده و "بانک ملی ایران"، "بانک صادرات ایران" و "بانک رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدین معناست که در سال ۱۴۰۲

سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر این موضوع برعکس بوده است.

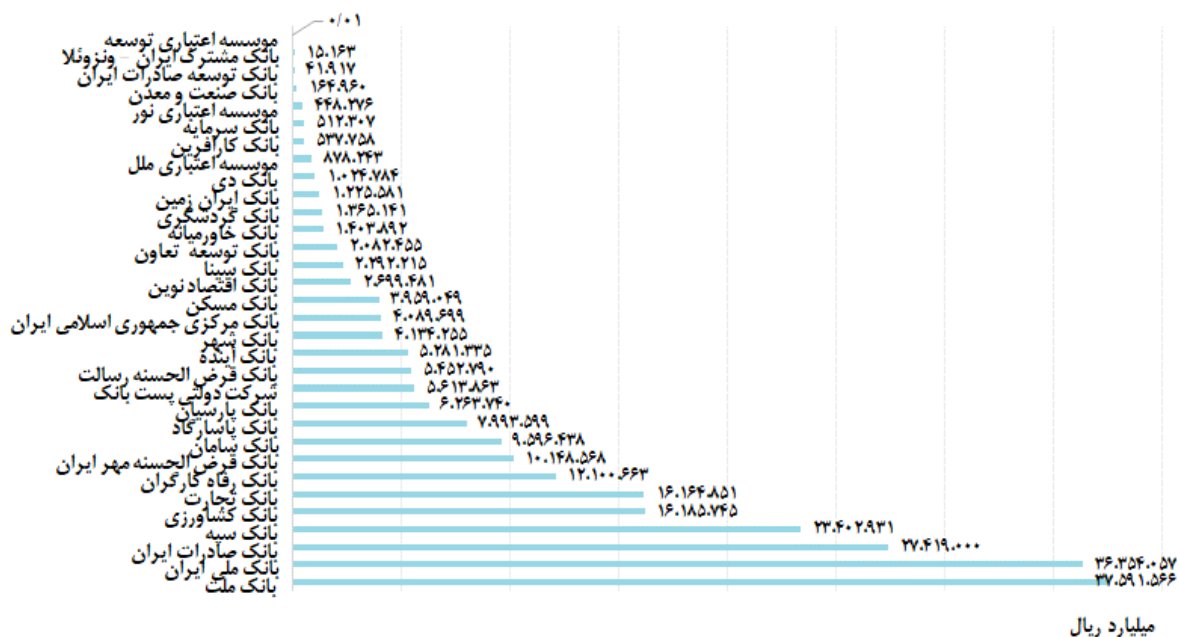
به عنوان شاخص بعدی، مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور بدست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید. این شاخص در شکل ۴-۸ نشان داده شده است.

شکل ۴-۸ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - سال ۱۴۰۲

همانگونه که در شکل فوق نیز مشاهده می‌گردد، "بانک ملی ایران"، "بانک سپه"، "بانک ملت" و "بانک صادرات ایران" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در سال ۱۴۰۲ و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این سال داشته‌اند.

قبل از این، در بخش‌های قبل سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپراک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^۱ ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل زیر آورده شده است. شکل ۴-۹ مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^۲ و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^۳ را نشان می‌دهد.

شکل ۴-۹ گردش مالی شاپراکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - سال ۱۴۰۲

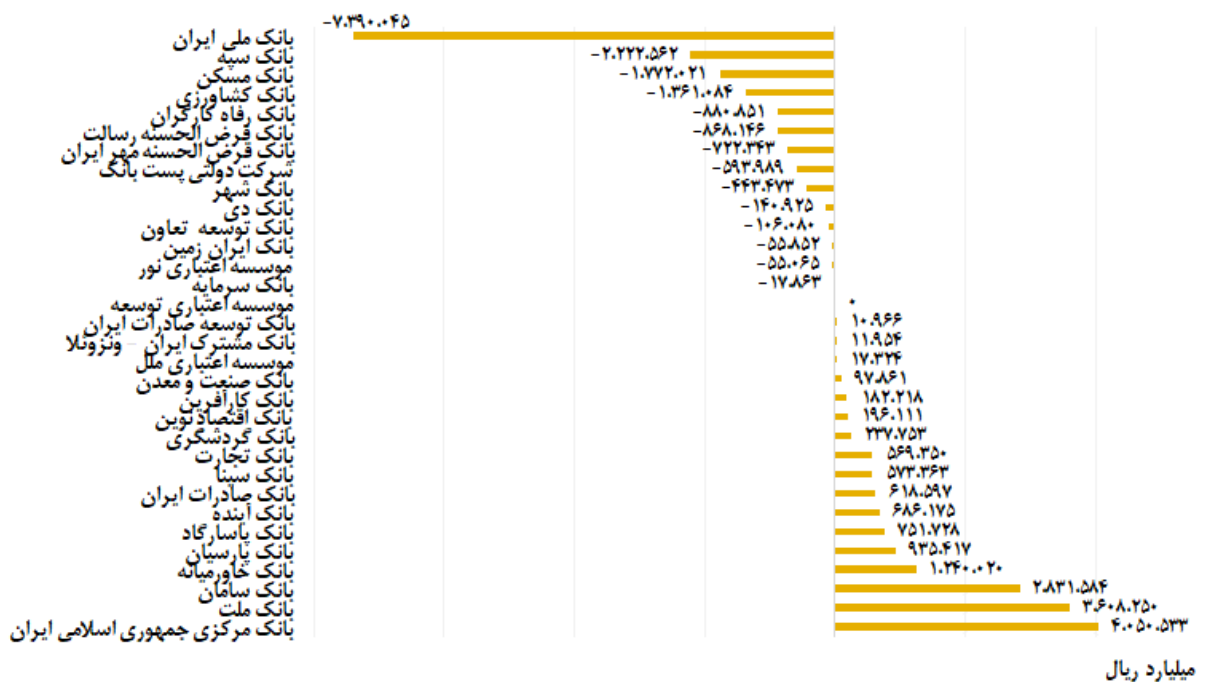
از دیگر شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌ها در بانک در کدام جهت بوده است و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. شکل ۴-۱۰ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر

^۱ Turnover

^۲ در نقش بانک صادرکننده

^۳ در نقش بانک پذیرنده

بانک را نشان می‌دهد. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده توسط هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد.

شکل ۴-۱۰ مقایسه اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - سال ۱۴۰۲

همانگونه که از شکل فوق نیز کاملاً مشخص است، در این نمودار ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول وارد حساب‌های پذیرندگان آن شده است و ارقام منفی نشانه عملکرد نامطلوب بانک در جذب منابع مالی بوده و بیشتر نشانگر خروج منابع از بانک می‌باشد.

بر اساس این شکل، "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران"، "بانک ملت" و "بانک سامان" در سال ۱۴۰۲ بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و "بانک ملی ایران"، "بانک سپه" و "بانک مسکن" در این سال بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

جمع بندی

۵- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط، امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در سال ۱۴۰۲ پرداخته است.

بخش اول: در سال ۱۴۰۲ همانند سال‌های گذشته از تاسیس شاپرک تعداد تراکنش‌های شبکه شاپرک با رشد همراه بوده و در این سال با رشد ۱۰/۴۲ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۱، تعداد تراکنش‌های این شبکه به بالغ بر ۴۹ میلیارد رسیده است. از سوی دیگر این رشد در تعداد تراکنش، رشد همگن مبلغ تراکنش‌های شاپرکی را نیز در پی داشته به نحوی که مبلغ تراکنش‌های سال ۱۴۰۲ نیز با رشد ۳۳ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۱ به ۱۲۳,۲۲۸ هزار میلیارد ریال در سال ۱۴۰۲ رسیده است. تعداد ابزارهای شاپرکی توزیع شده در سطح کشور نیز در اسفند ماه سال ۱۴۰۲ بیش از ۱۱/۷ میلیون ابزار است که از این تعداد سهم ابزارهای پذیرش اینترنتی ۹/۹۶ درصد، سهم ابزار پذیرش موبایلی ۰/۰۶ درصد و سهم ابزار کارتخوان فروشگاه‌های ۸۹/۹۸ درصد می‌باشد. نرخ رشد متوسط مبلغ هر تراکنش هر یک از ابزارهای پذیرش اینترنتی، موبایلی و کارتخوان فروشگاه‌های ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ به ترتیب برابر ۲۶/۵۹، ۲۳/۷۳ و ۹/۹۶ درصد به ازای هر ابزار می‌باشد و متوسط مبلغ هر تراکنش ابزارهای پذیرش اینترنتی، موبایلی و کارتخوان فروشگاه‌های در سال ۱۴۰۲ نیز به ترتیب برابر ۸/۱۷، ۰/۱۷ و ۲/۲۱ میلیون ریال است. سرانه تعداد تراکنش هر ابزار به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کشور نیز برابر با ۱۹/۵ تراکنش به ازای ابزار پذیرش موبایلی، ۴۵/۱ تراکنش به ازای ابزار پذیرش اینترنتی، ۷۳۲/۹ تراکنش به ازای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد.

بخش دوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، کیفیت خدمات و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌های سال ۱۴۰۲، ۹۲/۸۲ درصد بوده و ۷/۱۸ درصد کل تراکنش‌ها نیز در زمره تراکنش‌های خطادار طبقه بندی شده‌اند. در میان تراکنش‌های خطا، ۸۸/۳۸ درصد متعلق به خطاهای کاربری می‌باشد و بعد از آن

نیز سهم انواع خطاهای صادرکنندگی، پذیرندگی، کسب و کار و شاپرکی به ترتیب برابر با ۹/۳۳، ۰/۹۶، ۰/۹۰ و ۰/۴۳ درصد می‌باشد. بر همین اساس سهم هر یک از خطاها از کل تراکنش‌ها (خطا + تراکنش‌های موفق) برابر با ۰/۰۸ درصد سهم خطای پذیرندگی، ۰/۷۳ درصد سهم خطای صادرکنندگی، ۶/۹۶ درصد سهم خطای کاربری، ۰/۰۷ درصد سهم خطای شاپرکی و ۰/۰۳ درصد سهم خطای کسب و کار می‌باشد. میزان کیفیت خدمات شبکه در سال ۱۴۰۲ برابر ۹۹/۱۷ درصد و میزان کیفیت خدمات سوئیچ شاپرک ۹۹/۹۴ درصد بوده است. لازم به توضیح است که میزان کیفیت خدمات شبکه بر اساس خطاهای صادرکنندگی، پذیرندگی، شاپرکی و کسب و کار (و نه خطاهای کاربری) محاسبه شده و میزان کیفیت خدمات شاپرک بر اساس خطاهای شاپرکی محاسبه شده است.

بخش سوم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در سال ۱۴۰۲ در بازار مبلغی همچنان شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم مبلغی را به خود اختصاص داده است. اختلاف سهم بازار مبلغی دو شرکت نخست بازار، به ترتیب ۱/۶۰ درصد می‌باشد.

در بررسی سهم بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در سال ۱۴۰۲ مشاهده شد که بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است.

در بررسی سهم بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در سال ۱۴۰۲ مشاهده گردید که بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در این سال شرکت "فن آوا کارت" بالاترین سهم مبلغی را تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده است. به طور کلی تغییر صاحبان بازار تراکنش‌ها در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال گذشته در هیچ بازاری اتفاق نیفتاده است.

در سال ۱۴۰۲ شرکت "فراپردازان آروند امید" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. بالاترین رقم شاخص مذکور در سال مورد مطالعه متعلق به شرکت "فن آوا کارت" است. عملکرد شرکت "پرداخت نوین آراین" در انتهای دوره بسیار مثبت ارزیابی

شده است. در مقابل شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" بیشترین افزایش درصدی را نسبت به سایر شرکتها در این شاخص تجربه کرده است.

در شاخص سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزارهای پذیرش فعال در اسفند سال ۱۴۰۲، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در کارتخوان فروشگاهی بالاترین سهم را در بین سایر شرکتها به خود اختصاص داده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و شرکت "آسان پرداخت پرشین" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را در اسفند سال ۱۴۰۲ به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" نیز به گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی مبلغی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در سال ۱۴۰۲ شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "کارت اعتباری ایران کیش" شاخص اثربخشی مبلغی بالاتر از یک داشته‌اند. این شرکتها در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک داشته‌اند، که به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکتها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکتها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکتها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

در اسفند سال ۱۴۰۲ کمترین رقم شاخص نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی هر شرکت، به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" مشاهده می‌شود. به‌طور کلی در اسفند سال ۱۴۰۲ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، بالغ بر ۱۵ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش چهارم: بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در این بخش مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده مبین آن بوده که در سال ۱۴۰۲ "بانک سپه" بیشترین سهم از بازار تعدادی و "بانک ملت" بیشترین سهم از بازار مبلغی را به خود اختصاص داده‌اند و در جایگاه نخست تعدادی و مبلغی در بین بانک‌های پذیرنده قرار گرفته‌اند.

در بررسی شاخص سهم هر بانک پذیرنده از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، "بانک ملت" در هر سه ابزار پذیرش و در هر دوشاخص سهم تعدادی و سهم مبلغی جایگاه نخست را دارد.

همانند هر سال بالاترین سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از کل تراکنش‌های هر بانک پذیرنده به ابزار پذیرش "کارتخوان فروشگاه‌های" تعلق گرفته و پس از آن با اختلاف زیاد به ترتیب ابزار پذیرشی "اینترنتی" و "موبایلی" قرار دارند.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های موبایلی نشان‌دهنده تداوم تمرکز بالا در بازار در سال ۱۴۰۲ بر روی این ابزار بوده است. به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار کارتخوان فروشگاه‌های مبین وجود تمرکز رقابتی و ابزار پذیرش اینترنتی مبین وجود تمرکز ملایم در بازار پذیرش تراکنش‌های این ابزارها بین ۳۲ بانک پذیرنده می‌باشد. در مقایسه انجام شده بین دو سال متوالی، میزان این شاخص در هر سه دسته ابزار پذیرش با رشد همراه بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت کارت هدیه و بن کارت طبقه‌بندی می‌شوند. در میان کارت‌های تراکنش‌دار در سال ۱۴۰۲، بیشترین تعداد متعلق به کارت برداشت، سپس کارت هدیه و بن کارت بوده و کارت اعتباری کمترین تعداد را داشته است. تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱ کاهش ۷/۰۵ درصدی داشته است. کارت‌های اعتباری در این دوره زمانی کاهش تعدادی معادل ۶۶/۲۱ درصدی و کارت‌های برداشت کاهش تعدادی منفی ۷/۰۵ درصدی و کارت‌های هدیه و بن کارت، رشد تعدادی ۷/۱۵ درصدی را تجربه نموده‌اند. در سال ۱۴۰۲ بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به "بانک ملی ایران"، "بانک ملت" و "بانک صادرات ایران" و بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار مربوط به "بانک ملی ایران"،

"بانک سپه" و "بانک ملت" بوده است و در تعداد کارت هدیه و بن کارت تراکنش دار "بانک ملی ایران"، "بانک سپه" و "بانک شهر" در سه جایگاه نخست قرار گرفتند.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش دار از مجموع کارت‌های بانک صادر کننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن به منظور بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صدور انواع کارت‌های بانکی در سال ۱۴۰۲ مورد بررسی قرار گرفت. شاخص هرفیندال - هیرشمن در سال ۱۴۰۲ مبین تمرکز بالا در بازار صادرکنندگی کارت‌های اعتباری می‌باشد و می‌توان گفت که همچنان در انحصار بانک یا بانک‌های خاصی می‌باشد. در خصوص کارت برداشت و کارت هدیه در طبقه ملایم و بن کارت این شاخص در طبقه رقابتی قرار گرفته است.

همچنین در این بخش مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک در سال ۱۴۰۲ صورت گرفته است. بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده به "بانک سپه"، "بانک ملت" و "بانک ملی ایران" و بیشترین سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده به "بانک ملت"، "بانک ملی ایران" و "بانک صادرات ایران" و بیشترین سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده به "بانک ملی ایران"، "بانک صادرات ایران" و "بانک سپه" بیشترین سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده به "بانک ملی ایران"، "بانک ملت" و "بانک صادرات ایران" اختصاص داشته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "بانک سپه"، "بانک ملت" و "بانک پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را در سال ۱۴۰۲ دارا بوده و "بانک ملی ایران"، "بانک صادرات ایران" و "بانک رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

همچنین جهت بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک‌ها محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "بانک ملی ایران"، "بانک سپه" و "بانک ملت" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به "موسسه اعتباری توسعه" تعلق گرفته است.

از منظر مبلغی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، "بانک ملت"، "بانک ملی ایران" و "بانک صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک، "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران"، "بانک ملت" و "بانک سامان" در سال ۱۴۰۲ بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و "بانک ملی ایران"، "بانک سپه" و "بانک مسکن" در این سال بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

۶- واژه نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارت بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

بانک پذیرنده^{۲۹}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبانه"ی^{۳۰} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۷}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته اند.

انواع خدمات^{۳۱} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۳۲}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر

بانک صادرکننده^{۲۸}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این

^{۳۰} IBAN: International Bank Account Number

^{۳۱} Service Type

^{۳۲} Purchasing Good/Services

^{۳۷} Payment Service Provider

^{۲۸} Issuer Bank

^{۲۹} Acquirer Bank Acquirer

می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپراک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپراک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیرنده‌ی شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

تراکنش خطای شاپرکی

به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۳۳}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۳۴}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۳۵} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۳۶}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۳۷}

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن

^{۳۶} Balance Inquiry

^{۳۷} Transaction Status

^{۳۳} Bill Payment

^{۳۴} Reload

^{۳۵} Top-up

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۳۸}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۳۹} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی سه ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۴۰}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۴۱}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه‌های^{۴۲} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۴۳} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۴۴}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

^{۴۳} Web-Mobile

^{۴۴} In-App Purchase

^{۴۰} Internet Payment Gateway

^{۴۱} Mobile Payment Gateway

^{۴۲} In-Store

گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلا ببر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری ۵۰

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی

انواع کارت‌های رایج در شبکه ۴۵

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی) ۴۶

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام) ۴۷

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن‌کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط ۴۸ نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط ۴۹ نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این

۴۸ online

۴۹ offline

۵۰ Credit card

۴۵ بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارت‌تی در نظام بانکی کشور.

۴۶ Debit card

۴۷ prepaid

سوییچ شاپراک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می-گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپراک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارتخوان‌های شبکه شاپراک به اندازه

۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام^{۵۱}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به

^{۵۱} Reconciliation Account (RA)

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 * \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}}$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 * \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}}$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۵۲} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۵۳} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه‌پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

^{۵۲} Demand deposits

^{۵۳} Quasi money

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۵۴}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$\frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } \bar{t}}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } \bar{t}}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از

اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

